

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl:12, Sayı:288, 12 Ağustos 1985

İşçi yatağı İstanbul'da ekmeğin fiyatının %20 arttırılarak 60 liraya çıkarılması, ekmeğin fiyatının ötesinde bir etki yapmış, mecazî anlamıyla dişe diş bir ekmek kavgasının çanlarını çalmıştır.

Ekmek ve demokrasi için tek yol devrim

Halk, Türkiye'nin en demokratik günlerinin şanlı sınıf savaşlarının yürüdüğü dönemde yaşandığını düşünüyor, devrimci savaşımı özlüyor. "Tek yol devrim" belgisi halkın kulaklarında çınlıyor. Halk ordunun, polisin, bu devletin içyüzünü kendi deneyiminden öğrenmiştir, bu kurumlara güvenmiyor.

Türkiye'de durum yeni bir döneme doğru hızla yaklaşıyor. Halkta — ekonomik, toplumsal, siyasal — her alanda büyük bir hoşnutsuzluk birikmiştir. Bu hoşnutsuzluk, patlayarak, Evren'i, anayasayı, yasaları, hükümeti ve beraberinde daha birçok şeyi patlatabilecek bir düzeye erişmektedir. Buna karşılık rejim ciddi bir açmaz içindedir.

Varolan yasal ve siyasal çerçeve, burjuva muhalefetin hoşnutsuzluğu yatıştırmaya, patlamayı önlemeye yönelik bazı adımlar atmasını da engellemektedir. Öte yandan, varolan yasal ve siyasal çerçevede yapılacak bazı küçük değişikliklerin, açılacak bazı yasal gediklerin, bir anda büyüyüp yine yapıyı yırtıp parçalama "tehlikesi" vardır. Burjuvazi aşağı tükürse sakal, yukarı tükürse bıyık!

Bu durumda hem burjuvazinin kendi içindeki çelişkiler kızışmakta, hem de iş olarak somut birşey beceremeyip, bari bol laf edeyim diyen burjuva muhalefetin demokrasi demagojileri adeta şahlanmaktadır.

Dişe diş bir ekmek kavgasının çanları çalıyor

Bir kez pahallılık, işsizlik, evsizlik, çocukların eğitim sorunları artık halkın tepesini attırmak üzeredir. Gelgelelim bunlara karşı birşey yapmak için halk nereye dönse bir yasakla, bir engelle karşılaşıyor ve bunlara diş biliyor.

Sendikal alanda, Bakanlığın uydurma istatistikler çıkarması ve yetki belirlemede düpedüz faşist MİSK'i kayırması, yetki sorunu yüzünden yüzbinlerce işçinin sözleşme bekler durumda olması, sözleşmesini yapmış işçilerin ise hemen işten atılması, asgari ücretin eylülde gündeme geliyor olması, 1980'de ödenmiş bazı kıdem tazminatlarının şimdi geri istenmesi, Erdemir'deki teşmil uygulaması vb. tüm sorunlar, iş yasalarını patlatacak bir saatli bomba gibi tık tık sayıyor.

Öğrenci gençlik, eğitimin daha da bozulmak istenen bozuk içeriğiyle mi, YÖK'ün getirdiği abes işleyişleriyle mi, başını sokacak bir göz oda bulma işiyle mi, yoksa harçları nasıl ödeyebileceğiyle mi cebelleşsin? Darwin'in evrim teorisini reddeden bir hükümet baştayken ders kitapları hem de iki ay içinde yeniden yazılacakmış! Üniversite harçları %100 arttırıldı! Daha da çok sorun sayılabilir. Açıktır ki bir saatli bomba da öğrenci gençlik arasında tık tık ediyor.

Tarım alanında küçük üretici hiç bu yılki kadar kötü koşullarda kalmamıştı. Bazı sebzelerin kamyon kamyon denize dökülmesinden sonra, şimdi de taban fiyatı uygulamalarının kaldırılması ya da değiştirilmesi küçük üreticide şok etkisi yaptı. Bazı ürünlerde taban fiyatının kaldırılması, bazı ürünlerde aylık uygulamaya geçilmesi, aynı zamanda taban fiyatlarının düşük tutulması küçük üreticinin tüccar-büyük üretici-devlet üçlüsü tarafından bir hamlede yutulması demektir. Hiç kuşkusuz bu durum, birçok küçük üreticiye yazgısının yutulmak olduğunu anlatacak ve işçinin yükselecek savaşımını onların tek umudu yapacaktır.

Tam böyle, saatli bombaların tık tık ettiği bir ortamda, işçi yatağı İstanbul'da ekmeğin fiyatının %20 arttırılarak 60 liraya çıkarılması, ekmeğin fiyatının ötesinde bir etki yapmış, mecazî anlamıyla dişe diş bir ekmek kavgasının çanlarını çalmıştır. Bu anlamıyla ekmek kavgası ise demokrasi kavgasının, devrim kavgasının ta kendisidir.

Burjuvazi durumun ne denli "vahim" olduğunun ve giderek hızla daha da "vahimleştiğinin" farkındadır. Burjuva muhalefet, varolan yasal ve siyasal çerçevenin değişmesi pahasına birşeyler yapılmazsa yakın gelecekte "felaket" görüyor. Evren'iyle, Özal'ıyla iktidar ise yasal ve siyasal çerçevenin değişmesini "felaket" diye nitelendiriyor. Bu temelde kavgaları sürüp gidiyor.

Korkudan DYP bile bülbül kesildi

Burjuva muhalefet, 12 Eylül'den hiç hoşlanmayan halkın önüne 12 Eylül'de siyaset yasağı giyenleri resmen de çıkarmayı savunuyor. Karşısında anayasayı buluyor. Parlamento dışındaki partilerin parlamentoya girmelerini, böylece parlamentonun aldığı uyuz görünümden biraz kurtulmasını, bunun için de bir erken seçim olmasını istiyor. Önüne anayasa çıkıyor. Fransız devrimlerinde Bastil'in başına gelenler Türkiye'nin devrimcilerle dolu hapishanelerinin de başına gelmesin diye af diye bastırıyor. Ayağı anayasaya takılıyor. İş yasalarında biraz olsun değişiklik yapılmazsa patlama olacak diyor. Karşısına yine anayasa geliyor. Tabii anayasayla beraber, yasal ve siyasal çerçevenin değişmesini "tehlikeli" bulanlar da geliyor.

En şiddetli burjuva muhalefet bile yapıcıdır. Düzen kendi düzeni. Ivır zıvır değişiklikleri hararetle savunsa da, düzenin kurumlarına genel bir saygısızlık hiçbir zaman yaratmaz. Bu nedenle de asıl zorlamalar üstü örtülü, çeşitli gerekçeler yaratarak yapılıyor.

Anayasa'nın geçici 15. maddesi üstüne kavga F16 ve Kafaoğlu soruşturması kılıfı ardında yürüyor. Çeşitli yolsuzlukları ifşa etme tehdidini de içinde taşıyan bu yoldan, 15. madde sessizce kaldırılmak isteniyor.

Öte yandan parlamento dışında kalanlar hem dışarıda erken seçim vb. değişiklikler savunurken, hem de parlamentoya sızma yollarını yokluyorlar. DYP eşine az rastlanır bir sahte militanlıkla, gürültülü bir demokrasi demagojisi yaparken MDP ile görüşmeyi de ihmal etmiyor. HP-SODEP birleşmesi gerçekleşirse, sosyal demokrasi bir ayağını parlamentoya atmış olacak. Öteki ayak DSP de parlamento dışında, sözümona "icazetsiz" kavgasını(!) yürütecek. Bu arada bağımsız milletvekili Arıkan'ın kuracağı "denge" partisi de parlamentoya "yeni" bir renk katacak.

Böylece burjuva muhalefet siyasal çerçeveyi kendi istediği yönde değiştirmek için tam da boş durmuyor, yavaştan birşeyler yapıyor. Ama nabzını sıkı sıkı tuttuğu halkın hızla patlama noktasına yaklaşan öfkesi karşısında bu yapılanların çok yavaş kaldığını görüyor. Bu açığı da demagojiyi yükselterek kapatmaya çalışıyor.

Son sıralarda özellikle DYP'nin şarlatanlığı akıl almaz düzeylere çıkmıştır. Demirel'in Cindoruk'un mangalda kül bırakmayan sözleri, DYP'nin kuyruğuna takılacak kadar düşmüş Sol Birlik'in sandığı gibi bunların "demokratlıklarını"(!) yansıtmaz. DYP'nin şahlanan şarlatanlığı yalnızca birşeyi yansıtır, o da halkın öfkesinin *cidden* "ürkütücü" boyutlara ulaştığıdır.

Halk, Türkiye'nin en demokratik günlerinin şanlı sınıf savaşlarının yürüdüğü dönemde yaşandığını düşünüyor, devrimci savaşımı özlüyor. "Tek yol devrim" belgisi halkın kulaklarında çınlıyor. Halk ordunun, polisin, bu devletin içyüzünü kendi deneyiminden öğrenmiştir, bu kurumlara güvenmiyor.

Bu nedenledir ki Demirel işçi sınıfının şanlı savaşım dönemlerini "kendi" dönemi olarak mallanıyor. Cindoruk, millet devlete el koysun(!) gibi sözler ediyor. "Tek yol erken seçim" belgisiyle "tek yol devrim"in sempatisini çalmaya çalışıyor. Karşı devrimle devrimi aynı kefeye koyan bir konuşma içinde "ihtilal çare değildir" diye yalvarıyor. Yalvarışları boşunadır. Halk ihtilalci savaş günlerini de yaşadı, karşı-ihtilalin kara günlerini de yaşadı. İhtilalin tek çare olduğunu, ekmek ve demokrasi için tek yolun ihtilal olduğunu artık biliyor.

Evren cezalandırılmaktan korkmaya başladı

Bir sürü yasağın fiilen delindiği yasaklı yasalar bir patlamaya kurban gitmesin diye burjuva muhalefetin bile yasal ve siyasal çerçevede resmen değişiklik yapılması yönünde bastırdığı ve halkın hoşnutsuzluğunu yatıştırma çabası içinde son derece "militan" bir "demokrasi" şarlatanlığı yapmak zorunda kaldığı koşullarda, Evren'i derin bir korku kapladı.

Evren'in korkusunun bir kaynağı, istenen değişiklikler olursa, post bir kez delinirse ardının arkasının gelmeyeceği düşüncesidir. Halka karşı Türkiye tarihinin en kanlı devlet terörünü uygulamış bir yönetimin başı olarak, çözülürken faşizmin geride bırakmış olduğu postu deldirmekten duyduğu bu korku yeni değildir.

Evren'in korkusunun ikinci kaynağı çok daha somuttur. Anayasa şurasından burasından değişmeye başlar, geçici 15. madde de kalkarsa kendisinin ve çetesinin başına neler gelebilir? Bir Arjantin örneği var. Alfonsin gibi düpedüz burjuva bir muhalif, halkın öfkesini dindirme çabası içinde işkenceci generallerin başına ne belalar getirmek zorunda kaldı. Ayrıca Türkiye Arjantin değil. İlle de Alfonsinlerin elinde düşmeyebilir. Sonu daha da "kötü" olabilir.

Evren'in bu korkusu da tam yeni sayılmaz. Faşist cuntanın böyle bir korkusu olmasa, geçici 15. maddeyi Anayasa'ya koymazdı. O zaman da korkmuşlar. Bugün yeni olan, bu korkunun soyut bir düzeyden, somut bir düzeye inmiş, "tehlike"nin kapıya dayanmış olmasıdır.

Nitekim Evren ilk kez Anayasa değişikliğine ilişkin böyle sözler etti: "Bunu halk da kabul ederse, ben yanlış düşünüyorum derim, çekilirim". Dur bakalım hele! Nereye çekiliyormuşsun? Bunca karanlığı yaşatıp, sonra da, pek "demokrat" bir havayla "yanlış düşünüyormuşum" demekle iş bitmiyor. Ödenecek hesaplar vardır.

Evren korkusunun bu kadarını açık etmekten çekinmiş. Ama söylediği kadarından söylemedikleri de anlaşılıyor. İşin hoş tarafı, liberaller Evren'in korkusundan da korkuyorlar. Ya korkudan birşeyler yaparsa diyerek, hemen Evren'in korkusunu dindirecek, aynı zamanda onu halka şirin gösterecek yazıları döşeniyorlar. Polyanna Mehmet Barlas, Evren'in sözlerinin hemen ardından Evren'n ne canayakın(!), ne tatlı(!) bir insan olduğunu yazdı. Bunlar böyle yapa yapa faşizmin geliş yolunu döşemişlerdi. Bu kez meydanı yalnızca faşizm değil, bunlar ve "sol"daki kuyrukçuları da boş bulamayacaklardır.

"Türkiye halkının özgür, bağımsız yaşantısı, mutlu geleceği tek bir koşula, gericiliğe karşı savaşta işçi sınıfının hegemonyasına bağlanmıştır. İşçi sınıfına bu hegemonyayı yaşama geçirebilmek için Marksizm-Leninizmi doğru özümsemiş, doğru kullanan ve siyaset sanatıyla doğru birleştirebilen bir komünist partisi gerekiyor." (Kongre Kararları, *İşçinin Sesi*, sayı:284, s.8)

Partimiz, 5(1). Kongre kararlarının ışığında, işçi sınıfının hegemonyasını yaşama geçirebilmek için savaşıyor.

Cemile Çakmak

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Kongre'yle görevlerimiz daha da arttı

Yoldaşlar,
5(1). Kongre'mizin yapıldığını kamuoyuna resmen ilan eden gazetemizi okudum. İçim sevinç ve onurla doldu.

Kongre'nin önümüze, olandan daha fazla görev ve sorumluluk getireceği açıktır! Yığın çalışmasında perspektiflerimizi daha da geliştireceğiz, bize yeni bir ivme vereceği de o denli açıktır. Yığın çalışmasında kongre kararlarını nasıl kullanacağımızı iyi kavrayalım, iyi kavratalım.

Avrupa'daki çalışmalara ilişkin bir önerim olacak: Mevcut durumun (yani faşizmin çözüldüğünün) bir türlü kabullenilmemesi temelinde sempatizanlarını ayakta tutabilmek için Türkiyeli sol örgütlerin başlatma eğiliminde oldukları tekkelerarası toptancı siyasi tartışmaların *uzağında* duralım. Yoksa, siyasal tartışmalarla kafa sporu yapmayı meslek edinmiş insanlarla meşgul olup çok zaman yitireceğiz. Bizim gözümüz yığınlara, yığın çalışmasına dönük olmalıdır. Avrupa'da donuklaşan devrimciler, demokratik yığın çalışmasının en kızıl siyasi çalışmayla nasıl da bağdaşacağını, Marksizm'in nasıl da *canlı* bir ideoloji olduğunu yeniden, yaşamın dayatmasıyla, bizim yardımımızla *görebilmelidirler.*

Yoldaşlar,
Menşeviklerin TKP'nin 5. ve TKP-*İşçinin Sesi*'nin 1. Kongresi hakkında yazdıklarını da okudum. İhbarcılıklarını zaten bildiğimiz bu tatlısu "komünist"leri, mesleklerinde gerçekten "ilerleyemiyorlar". Hep aynı küfür, hep aynı karalamalar. Gülecek yeni şeyler söyleseler daha iyi olacak.

Şaka bir yana, "resmi"lerin *üyelerinde* yöneticilerin yazdırdığı ve yazdığı bu tür yazıları kabul edecek mide varsa, bu denli düşük bir standartla çalışıyorlarsa, hayat boyu öyle kalsınlar! Onların zaten komünistliğin "K"sine bile ihtiyaçları yokmuş der, geçeriz.

Ama yoldaşlar, henüz yüreğinin bir parçası komünizm için çarpmakta olan, ırmağın öte yanında istemeye istemeye duran yoldaşlara komünistçe yaklaşmalı, onlara "üçüncü" bir yolun mümkün olmadığını anlatabilmeliyiz. Onlara yaşamın dayattığı almaşıklar iki tanedir: Ya devrim çizgisi, komünist onur ve özverili çalışma, *İşçinin Sesi*, ya da burjuvazinin kuyruğu menşevik TKP! Ya burası, ya orası! Ya TKP-*İşçinin Sesi* ya da ne olursa olsun, erime, çürüme!

Bizim pırıl pırıl komünist partimiz TKP-*İşçinin Sesi* Kongre'yle daha da güçlendi. Yolumuz devrim yolu, gelin yığınlar gelin, diyerek çıktığımız uzun yol açık olacak, utkan olacak!

Yaşasın komünizm ülküsü için onurlu savaşım!

B.R., Hamburg

Galiba düzmece programlar gösteriyorlar

Yoldaşlar,
TRT 1980'den bu yana dönem dönem, "12 Eylül öncesini sergilemek" amacıyla bazı sol örgütlerin teslim olmuş birkaç üyesini konuşturan programlar hazırladı. Bu programlarda genel olarak örgüt elemanları gösterilir, bunların neden oldukları "vahşet" anlatılır ve ardından "pişmanız" diyen, "anneler, babalar çocuklarınıza göz kulak olun" diyen korkmuş, sinmiş insanlar çıkartılırdı. Yine bu tür programlar hazırlıyorlar ama konuşan tiplerde büyük bir değişme var.

Geçtiğimiz günlerde buna örnek olarak bir program izledik. Ama buna en çarpıcı örnek, birkaç ay önce gösterilen "Bozgun" adlı bir ve Kürdistan'daki olaylarla ilgili bir programdı.

"Bozgun" programında oldukça ilginç bir takım yönler vardı. Konuşturulan iki PKK üyesi(?) de çok düzgün giydirilmiş, burjuvazinin yaratmak istediği imaja tümüyle aykırı kişilerdi ve düzgün konuşma ifadesine sahiplerdi. Bunlar bir saate yakın bir süre ayrıntılı olarak baskınları nasıl planladıklarını, nasıl gerçekleştirdiklerini ve neyi hedeflemiş olduklarını anlattılar. Önemli olan ilk nokta, bu baskınlar anlatılırken hep yapıldığı ve vurgulandığı gibi bir "eziklik" havası taşımamaları ve sanki bir propaganda filminde konuşurmuşcasına rahat bir havada olmalarıydı. Daha sonra sıra pişmanlık faslına gelince de kullanılan uslup şimdiye kadar olandan farklı oldu. "Pişmanız, kandırıldık" diye aciz bir tavırla ifade edilmedi. Bilakis çok "etkileyici, inandırıcı ve ikna edici" bir biçimde "bize işkence edilmedi, iyi davranıldı, evet... bize işkence edilebilirdi, hatta bizi öldürebilirlerdi ama biz konuşmayı istemeseydik kimse bizim ağzımızdan tek laf alamazdı, örgüt içinde tartışma hakkı yoktu, insanca muamele yoktu ve yapılan işler yanlış bir anlayışın sonucuydu" gibi cümleler kullanıldı.

Bize öyle geliyor ki bunlar gerçekte PKK üyesi değil düzmece bir program için kiralanmış iki aktördü. Burjuvazi artık herhalde tutukladığı örgüt üyelerinden tek tük de olsa, "aciz", "pişman", "ezik" tipler bulamıyor. Bu tür programları sürdürmek istediği için de galiba aktör kiralıyor.

Ancak bu birşeyi gösteriyor. Burjuvazi daha ince yöntemler bulma çabasındadır. Savaşımızda akılda tutacağımız küçük bir nokta.

A.K., Ankara

Gençler devrim kavgasına aktif katılmalılar

Dünya gençlik yılında tüm gençlere başarılı çalışmalar dileriz.

Gençler emekçi halkın sorunlarını paylaşıyorlar, bunun yanısıra genç oldukları için kendi özel sorunları da var. Öğrenim, işsizlik, eşit işe eşit ücret almama, siyasal haklardan gerektiği gibi yararlanamama ve bunlara benzeyen daha nice sorunlar çözüm bekliyor.

Ama bunların köklü çözümü kapitalizm içinde olamaz. Bu nedenle gençler düzenin değişmesi savaşına, yani devrim kavgasına aktif olarak katılmalılar. Devrim kavgasının öncüsü, kendi partisinde örgütlenmiş işçi sınıfıdır. Gençler bu partinin çizdiği siyaseti yakından tanımalılar. Haydi gençlik yığınlarının içine dalalım, onlara TKP-*İşçinin Sesi*'ni tanıtalım.

S.K., Hollanda

Fırtınaya dönüşecek rüzgarın türküsü

Çocukluğunu cebine koydun da geldin kente sen,
okul, öğrenim ve gelecek diyerek,
apartman ya da kerpiç yapılardan,
sarı yeşil kırlardan koptun da geldin,
sırtına ümit, neşe ve düş yükleyerek.

Bilirim arkadaş, bilirim,
"dünya" ile tanıştın sen,
bir dolu nutuk verdiler sana
bir avuç kavrulmuş nasihat
ve bol boş vaat.
Dünya ile tanıştın dün,
sardalya sokağı yurtlarıyla yani
ya da öğrenci pansiyonları-açlık kokan-
ev aramaktan patlamış taban
vize uğruna uykusuz gözler
ve kara salonlarında karanlığın
kara cübbeli suratların
kara ciltli kitapların
kurum savurduğu
körpe yüzlerle tanıştın dün.

Yasak dolu çevre,
yurt mu desem, okul içi mi, yoksa okul dışı mı,
neresini saysam,
düşünmek mi desem,
akıl ve yürek mi,
eylem mi,
y a s a k !

Yüzleri okumanın ustası oldum bugün,
genç yüzler, sarısarı karasarı yüzler
karnı aç
ve kırılmış düş dolu yüzler,
kaygı dolu yüzler okurum ben sizlerde.
Öfke dolu, kin ve nefret dolu yüzler okurum,
yani patlamaya hazır bir avuç çiçek!
Öğrenci kahveleri kulağımda yer ediyor:
"koyun gibi dizdiler bizi,
kim?
burjuvazi!
kimi?
hepimizi,
oysa montafon inekleri kıskandırır be bizi,
içimiz karardı, kararıyor..."
Evet, yanılmadım, öfke dolduk hepimiz,
bak kabarıyor,
orda mızıldanıyor biri
ama, burada biri haykırıyor:
Direniş diyor, gösteri boykot,
YÖK'ün çanına ot tıkamalı ot.

Biz ki genciz,
geleceğiz,
öfke burnumuzdan fışkırıyor.
Biz ki genciz,
delifişek,
"vize derdinde saçı ağarmış,
bugün öğrenci,
yarın kimse bilmez ne!"
Onların vereceği hiçbir gelecek *yok* bize!
Biz ki genciz, geleceğiz
delicanlıyız
capcanlıyız,
Gençlik proletarya davasına açmış bir çiçek,
döndür genç yüzünü ona,
döndür ki o yandan, o saftan açsın mutlu bir gelecek.
Döndür yüzünü,
doldur yüzünü umut ve sevinçle
yüklen çocukluğunu sırtına
gel, gerçek olacak bir düşle
Haydin,
koridorları doldurun boşaltın da gelin,
boşaltın okulları sokaklara taşın da gelin,
yüksek okul ve üniversiteleri aşın da gelin,
yasa, yönetmelik ve YÖK'ü yırtın da gelin.

Koltuğunuzda kitapla gelin
demokratik üniversite kavgası diye
sıkılı yumruk ve haykıran heyecanla gelin
kavgamız demokrasi kavgası diye
caddeleri yarıp, polis engelini aşa aşa gelin
barikatlar üstünde savaşa savaşa gelin
gençliğin yolu işçi sınıfının yoludur
devrimin yoludur diyerek gelin.

Doldurun meydanları,
dolduralım.
Haykıralım halkta biriken kini ve öfkeyi
Yırt yasayı arkadaş, örgütlenelim,
demokrasi için tek yol devrim
Tek yol devrim
Devrim

Haydin gençler,
sınıfın ardına dizilin,
bu düzeni devirelim.

Mercan Köklü

Batı gazeteleri-dergileri bu yıldönümünü anarken, "40 yıl önce bu yaz insanlık tehlikeli bir canlı türüne dönüştü" gibi sözler ediyorlar. Onların böyle sözler etmeleri, suçu "insanlığa" yüklemeleri doğaldır. Ancak gerçekte 40 yıl önce olan, insanlığın tehlikeli bir türe değil, kapitalizmin eskimesinin de ötesinde, tehlikeli bir sisteme dönüşmesidir.

Hiroşima: Kapitalizmi bombalama gereğinin acı bir belgesi

6 Ağustos 1985, Hiroşima'ya ilk atom bombasının atılışının 40. yıldönümü. Bomba atıldığında Hiroşima'nın nüfusu 350.000 idi! 1945 sonunda ise 136.500'e düşmüştü. Şehire ve şehirden göç edenler de olmuş olsa, sonuçta şu açık ki yüz binlerce insan can vermiş!

Batı gazeteleri-dergileri bu yıldönümünü anarken, "40 yıl önce bu yaz insanlık tehlikeli bir canlı türüne dönüştü" gibi sözler ediyorlar. Onların böyle sözler etmeleri, suçu "insanlığa" yüklemeleri doğaldır. Ancak gerçekte 40 yıl önce olan, insanlığın tehlikeli bir türe değil, kapitalizmin eskimenin de ötesinde, tehlikeli bir sisteme dönüşmesidir.

Bugün dünyada 50.000 kadar atom bombasının bulunduğu söyleniyor. Bunların her birinin atılınca kaç yüz bin adam öldürme kapasitesi olduğunu bir kenara koyalım, bunların üretiminin yol açtığı israf *bugün* kıtlık bölgelerinde açlıktan kırılan insanların ölüm nedenleri arasındadır.

İnsanlık atom bombasının suçunu taşımıyor ama atom bombalarıyla, şimdi de yıldız savaşlarıyla uğraşan kapitalizmi yeryüzünden silmenin sorumluluğunu taşıyor. Bu sorumluluğu insanlık adına dünya işçi sınıfı yerine getirecektir.

Gençlik ve Öğrenci Festivali açılış töreni

Festivale 157 ülkeden 20 bin genç katıldı. 20 bin Sovyet genci de festival hazırlıklarında ve festival süresince gönüllü çalıştı.

Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali Moskova'da toplandı

12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali 157 ülkeden 20 bin gencin katılımıyla 27 Temmuz—3 Ağustos tarihleri arasında Moskova'da toplandı. 20 bin Sovyet genci de festival hazırlıklarında ve festival süresince gönüllü çalıştı.

Gençlik ve Öğrenci Festivali, burjuva basınının çok önceden başlattığı karalama kampanyasını boşa çıkardı. Gümrük kapılarında yığılmalar olacağı, gençlerin festivale katılımının önüne bürokratik engeller çıkarılacağı yolunda yapılan propagandaların tutmadığı görüldü. Hatta SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçof yoldaşın festivali açış konuşmasında belirttiği gibi, dışarıdan gelen gençler Lenin'in ülkesini yerinde görme olanağı elde ederek kendi izlenimleriyle geri döndüler.

Festivalin ana belgisi "anti-emperyalist dayanışma, barış ve özgürlük"tü. 12. festival delegelerinin yayınladıkları mesaj, dünya gençliğinin bu doğrultudaki istekliliğini birçok yönüyle göstermektedir. Mesajda gençler Latin Amerika, Afrika, Asya, Ortadoğu ve Karayip bölgesindeki anti-emperyalist mücadeleyi desteklediklerini, sömürgecilik kalıntılarına, ırkçılığa ve faşizme karşı olduklarını belirttiler. Gençliğin güvenlik içinde yaşaması, eğitim ve onurlu bir yaşam hakkına, devlet ve kamu işlerinde yönetime katılma olanağına sahip olması gerektiğini vurguladılar.

Dünyanın değişik bölgelerinden gençler Sovyetler Birliği'ni, Sovyet halkını yerinde görmek ve tanımak olanağını elde ettiler. Bu durum, burjuva propagandasının Sovyetler Birliği'yle ilgili olarak yarattığı imajın ne denli gerçek olup olmadığını yerinde test etme fırsatı verdi. SBKP'nin, sosyalizmin önündeki sorunları ülke çapında tartışmaya açtığı, sosyalizmin erdeminin hataları örtbas etmek değil, açıkça eleştirmek olduğu gerçeğinin kendisini yaşamın içinde kabul ettirdiği bir dönemde, dünya gençliği, Sovyetler Birliği'nden çok iyi izlenimlerle ayrılacaktır.

Festival boyunca emperyalizme birçok konuda suçlama yöneltildi. 2. Dünya Savaşı'nda ölenlerin anısına yaptırılan bir anıtın inşaatına tüm ülkelerden gençler katıldı. Emperyalizmin herşeyi ve özellikle yakın geçmişi çarpıtma girişimlerine karşı çıkıldı. Başta Amerikan ve Alman burjuva siyasetçilerinin Nazileri masum gösterme, Nazi faşizminin yenilgisinde Sovyet halkı ve Kızıl Ordusuyla, tek tek tüm ülkelerdeki komünist ve anti-faşist savaşçıların belirleyici katkısını inkar etme girişimlerine festival kapanış mesajında çok güzel yanıt verildi. Mesajda şöyle deniyor:

"Festival'de, Hitler faşizminin yıkılmasında belirleyici katkı yapan Sovyet halkına, diğer müttefik uluslara, partizanlara, direniş savaşçılarına, anti-faşist ve demokratlara, savaşta şehit düşen milyonlarca özgürlük savaşçısına, toplama kampları ve zindanlarda harap edilenlerin, köy ve şehirlerde yaşamını yitirenlerin tümüne şükran duygularımızı sunduk." *(Soviet News,* 7 Ağustos 1985)

Bu içten tavır, Reagan'ların, Kohl'ların ve daha bir sürü burjuva siyasetçisinin iki yüzlülüğüne, tarihi çarpıtma küstahlığına karşı bir yanıttır.

12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali, "yeni bir festivalde buluşmak üzere" belgisiyle sonuçlandı.

Festivalde düzenlenen mitinglerden biri

Güney Afrika'dan yayılan devrimci dalganın tüm dünyaya etkisi olacaktır.

Pr letarya ent rnasyonalizminin kalbi Güney Afrika'da çarpıyor

Kemal Yanardağ — Cemile Çakmak

Emperyalist zincirin hangi halkası koparsa kopsun dünya devrimi için bir kazanımdır. Ancak bazı halkaların kopması, zincirin bütününü daha çok etkileyebileceği, hatta ardından başka halkaları da sürükleyebileceği için, ötekilerin kopmasından göreceli olarak daha büyük bir kazanımdır, daha önemlidir. Emperyalist sistemin bugünkü koşullarında kopma olasılığı taşıyan böyle önemli halkalarını bir sıralayacak olursak, hiç kuşkusuz, Türkiye gibi Güney Afrika da baş sıralarda yer alır.

Güney Afrika'nın gerici rejimi Afrika kıtasının üzerinde bir kara buluttur. Öyle ki, gölgesi, devrimlerini yapmış ülkelerin üzerine bile çökmüştür. Bu karabulutun yok olması, en başta Afrika kıtasında devrimci yağmurlar getirecektir. Bunun ise dünya çapında etkileri olacaktır.

Bir yandan, Afrika'dan yayılan devrimci dalganın etkisi Asya'ya, Orta ve Latin Amerika'ya kadar uzanacaktır. Öte yandan bu değişmeler emperyalist ülkelerde önemli sonuçlar doğuracaktır. Yalnızca Güney Afrika'nın kopuşu bile Güney Afrika'yla çok derin çıkar bağları olan emperyalist metropolleri derinden etkileyecek bir olaydır. Bunu bir de Güney Afrika'nın kopuşunun öteki zincirleme etkileriyle birlikte düşünürsek, emperyalist sistem için ciddi bir sarsıntı "tehlikesi" söz konusudur.

İşte Güney Afrika böyle önemli bir ülkedir ve bu ülkede hem giderek yükselmekte olan bir devrimci durum var, hem de devrimci durumun varlığını duyuran, ona göre taktikler izleyen savaşkan bir komünist partisi var! Çok önemli bir olay yaşıyoruz. Proletarya enternasyonalizminin kalbi bugün Güney Afrika'da çarpıyor.

Gelişmeler

Bilindiği gibi Güney Afrika'da son bir yıldır grevler, gösteriler, çatışmalar ve yerel ayaklanmalar hızla yayılıyordu. Bundan üç-dört ay önce Güney Afrika Komünist Partisi 6. Kongresini topladı. Soweto ayaklanmasının 9. yıldönümü olan 16 Haziran 1985'de ise Afrika Ulusal Kongresi ANC 1969'dan beri ilk kez geniş bir danışma konferansı topladı. Ayrıca küçüklü büyüklü, yerel ve ülke çapında 500 örgütü, sendikayı vb. içeren Birleşik Demokratik Cephe UDF de hızla güçlendi. Bunların da etkisiyle devrimci saldırı son aylarda iyice yükseldi. Karşı devrim de boş durmuyor. Devrim-karşı devrim çatışması tırmanıyor.

ANC'nin askeri kanadının lideri Joe Slovo yoldaş, kendisiyle *Guardian* gazetesinin yaptığı röportajda durumu şöyle tanımlamış:

"Irkçılığın yıkılış hızına ilişkin olarak romantik ilüzyonlar beslememek gerekir." Ama hiçbir zaman bu denli büyük bir kalabalık "insiyatifi kendi eline almamıştı — ki bunların hepsi ülke çapında ya da bölgesel illegal merkezlerden yönlendirilmiyor — durum onları öznel olarak esinlendiriyor. Halk dişlerini gösteriyor." *(Guardian, 22.7.1985)*

Aynı röportajda, daha önce de rejimin krize girdiği dönemlerin olduğunu ama ilk kez şimdi devrim için gerekli üç etkenin birarada oluştuğunu belirtiyor. Bu üç etkeni de şöyle sıralıyor: Düşman saflarda kriz, yığınların ölümü de göze alan bir özveriyle savaşmaya hazırlıkları ve alternatif bir güç kaynağının, ANC'nin varlığı.

Gerçekten de ırkçı rejimin kendi resmi verilerine göre bile, siyahların üçte ikisi siyasal bir değişiklik getirmek için şiddet kullanılmasını gerekli buluyor. Özverili savaşım isteğinin, ölümü göze almanın varlığı hergün kanıtlanıyor. Öte yandan, yine bir ankete göre ANC'nin 24 yıldır hapiste yatan lideri Mandela halkın %76'sınca "tek lider" olarak tanımlanmıştır.

Siyahların yerleşim bölgelerindeki yerel yönetimler, polisiyle, belediyesiyle felce uğradı. Kavganın içinden halkın kendi yönetim organları fışkırdı. "Civic associations" denen yerel örgütlenmeler, halka silah dağıtan, rejimin adamlarına, ihbarcılara, ajanlara, sivil polislere, beyaz çetelere, işbirlikçilere karşı saldırılar örgütleyen mobilize güvenlik ekipleri, mahallelerde beliren halk karakolları bu gibi organlardır.

Küçüklü büyüklü grevlerin biri bitiyor, biri başlıyor. Siemens, Ford, BTR'de her biri büyük çatışmalara sahne olan grevler oldu. Grevci işçilerin işten atılmasına ve grev kırıcılarına karşı savaşa yalnızca o fabrika işçileri değil tüm mahalle, hatta bölge halkı katılıyor.

BTR'de 950 işçinin atılması ve grev kırıcılar getirilmesi üzerine çıkan çatışmalarda 3 kişi öldü. 30 işçi mahkemelik oldu. Çevre halkı mahkemeyi işgal etti, polisle çatıştı. Sendika bölge çapında sınırlı süreli protesto grevleri çağırdı. Bu çağrıya temizlikçisinden okul öğrencisine kadar herkes uydu.

Kömür ve altın madenlerinde çalışan 550.000 işçinin 25 Ağustos'ta greve gidecekleri açıklandı. Maden ocaklarında grev başlayınca ertesi gün iç savaşa dönüştüğü için 200.000 üyeli sendika, grev kararını hem işyeri oylaması, hem konferans yaparak aldı ve işverenin karşısına tabanın tam kararlılığını ardına alarak çıktı. Sendika üyesi olmayan işçilerin de greve katılacakları anlaşılınca, ağırlığıyla Amerikan İngiliz sermayeli şirketlerin işlettiği madenler adına görüşme yapan Madenler Odası yumuşadı ve yeni görüşmeler istedi.

Bu arada, ücretlerle hiç ilgisi olmayan başka nedenlerle de küçüklü büyüklü bir sürü grev oluyor. Örneğin, Volkswagen fabrikası işçileri, Yeni Zelanda rugby takımının turu için minibüs sağlayan fabrikanın minibüsleri geri çekmesi için grev yaptılar. Daha sonra Yeni Zelanda, turu iptal etmek zorunda kaldı.

Hergün olan çeşitli çatışmalarda geçen eylülden bu yana 500 kişi can verdi. Şehit devrimcilerin cenazeleri birer ayaklanmaya döndü. Cenazelere polis göz yaşartıcı bombayla saldıracak diye, cenazenin geçtiği yoldaki evlerde oturanlar, göz yıkamak için evlerinin önüne kova kova su koyuyorlar. Cenazelere katılım 30.000, 50.000 gibi yüksek sayılara vardı.

Ortaokul çağında gençler, ortaokuldan üniversiteye kadar her yaştan öğrenciler ayaklanmalarda, çatışmalarda ön sıralarda savaşıyorlar. Geçtiğimiz aylarda Johannesburg, Cape ve özellikle Soweto çevresi kaynadı.

Soweto'da öğrenciler 7 otobüsü rehin alıp daha önce tutuklanmış 105 öğrencinin yargılandığı binaya gittiler. Burada çatışmalar oldu. Aynı gün belediye başkanının evi, çeşitli kamyon, otobüs, araba, dükkanlar yakıldı ve bir sivil polis yaralandı.

Daha sonra polis, Soweto ve Duduza'da ayaklanan gençlere ateş açtı ve 7 kişiyi öldürdü. Bunun üzerine bölgede 70.000 öğrencinin katıldığı boykotlar, ayaklanmalar başladı.

Gerici rejim devrimci kabarışı durdurmak için baştan beri her yolu deniyor. Reformlara, ödünlere başvuruyor. Halk öyle büyük değişiklikler istiyor, rejim ise öyle az verebiliyor ki rejimin reformları, ödünleri halkı iyice kızdırmaktan başka işe yaramıyor. Öte yandan rejimin asıl alışkın olduğu baskı ve saldırı da sürüyor. Ama bu saldırılar da halkın savaş azmini bilemekten öteye etki yapamıyor.

Steve Biko'nun, 1977'de tutukluyken beyin sarsıntısından ölümü hakkında şimdi açılan soruşturmada, Biko'nun işkencede ağır yaralandığı, hapishane doktorlarının bunu dikkate almayarak iyi raporu verdikleri ve Biko'nun hasta hasta uzun yol gittiği için öldüğü saptandı. Ama söz konusu doktorlara gülünç cezalar verildi ve bu cezalar da tecil edildi. Güney Afrika burjuvazisinin ödünleri böyle, saldırıları ise son derece sistemli ve şiddetli.

Güney Afrika güvenlik güçleri teknik, eğitim ve her açıdan oldukça "ileri". En modern silahları, araçları, atlı, köpekli, telsizli ekipleri ve sinsi planları var. Resmi olmayan, daha çok beyaz çiftçilerden oluşan silahlı vur-kaç çeteleri var. Ajan provakatörleri kullanım ustalıkları var.

Geçen ay üç silahlı kişi, ANC'nin savaş türkülerini söyleyerek çevre halkını eyleme çağırıp, halk toplanınca da halka ateş açtı. Vur-kaç çeteleri devrimci liderleri ilericileri öldürüyor.

Birleşik Demokratik Cephe UDF'nin, 27 Haziran'da Port Elizabeth'deki bir toplantıdan çıkan 4 devrimci lideri, Matthew Goniwe, Fort Calata, Sparrow Nkonto ve Sicelo Mhlewuli'nin bindikleri araba 5 gün sonra yanık olarak bulundu. Yönetim bu cinayeti başka siyah örgütlere atarak, bir de siyahları birbirine düşürme taktiğine başvurdu. Halk ayaklanarak yönetimi protesto edince, şimdi soruşturma açıldı.

Halkı, rejimin ne reformları yatıştırabiliyor, ne saldırıları yıldırabiliyor. Nitekim devrimci savaşımın yükselişi ve yayılışı engellenemedi. Bunun üzerine Botha 20 Temmuz'da olağanüstü hal ilan etti. Böylece devrim-karşı devrim boğuşması da bir üst düzeye çıktı.

Olağanüstü hale karşı olağanüstü hal

Olağanüstü hal ile getirilen yeni önlemlerin bir bölümü hemen geçerli sayıldı, bir bölümü ise yedekte tutuluyor. Geçerli sayılan önlemler şöyle: Güvenlik güçleri istedikleri kişiyi 14 gün, adalet bakanının izni olursa sınırsız, göz altında tutabilir. Bakanın ya da polis yetkilisinin izni olmadan göz altında bulunan kimse avukatı ya da yakınları ile haberleşemez. Tutukluların adları yalnızca yetkililerce açıklanabilir. Yetkililer dışında kimselerin tutukluları açıklaması yasaktır. Her yer ya da araç aranabilir, istenen herşeye el konabilir. Dur emrine uymayan vurulabilir. Yedekte tutulan önlemler ise şunlar: Bölge sınırları içinde bütün hareketlerin denetimi. İstenilen kişinin bir bölgeden başka bölgeye gönderilmesi. İstenen işyerlerinin kapatılması, Sansür. (Şu anda legal gazeteler sansüre gönüllü uymayı kabul ettikleri için sansür uygulanmıyor deniyor. Yoksa sansür var. Legal gazetelerle yapılan toplantıda ayaklanma ve çatışma haberlerinin yayınlamaması *istendi(!)*)

Bu önlemler 5.3 milyon insanın yaşadığı 36 bölgeyi doğrudan etkiliyor. Etkilenen bölgeler de ayaklanmaların en yaygın olduğu bölgelerdir.

Güney Afrika yönetimi 1960 Sharpeville olaylarından bu yana, 1976 Soweto ayaklanmasında bile, böyle olanğanüstü hal ilan etmemişti. Sürekli elinde tuttuğu olağanüstü yetkilere rağmen bugün bunlara ek olarak olağanüstü hal ilanı, ANC Genel Sekreteri Alfred Nzo'nun söylediği gibi, "eskisi gibi yönetemediklerinin itirafıdır". *(Financial Times, 23.7.1985)*

Olağanüstü halin ilan edildiği gün, UDF'nin öldürülen 4 liderinin cenazesi vardı. Cradock'taki cenazeye 50.000 insan katıldı. 4 tabuttan 3'ü ANC bayrağına sarılıydı. Cenazede konuşmalar ANC flaması önünde yapılıyordu.

Tam UDF sözcüsü Szane kürsüde konuşurken, olağanüstü hal haberi geldi ve kürsüden duyuruldu. Bunun üzerine kalabalığın dört bir yanından Güney Afrika Komünist Partisi'nin, orak çekiçli ve yıldızlı bayrakları dalgalanmaya başladı.

Szane, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Bugün Güney Afrika'nın biz ezilen halkı devletin düşmanlarıyız. Doğu Cape'in tümü alev alev yanıyor yoldaşlar. Bu bizim de kendi olağanüstü halimizi ilan etmemize engel değildir." *(The Observer, 21.7.1985).*

Zaten kalabalığın taşıdığı pankartların ikisinde şunlar yazılıydı: "Tambo (ANC başkanı — *İS*), AK47'ler ve bazukalar istiyoruz. Hazırız." "İş çevreleri ve ordu kanlı bir madalyonun aynı yüzüdür." *(Financial Times, 22.7.1985)*

Bu cenazeden dönen 22 UDF'li, olağanüstü halin ilk tutukluları arasında yer aldı. Bugüne dek, resmi verilere göre 1500'ü aşkın kişi tutuklandı ve 15 kişi vuruldu. Tutuklulara Destek Komiteleri merkezinden yapılan açıklama ise resmi sayıların doğru olmadığı yönündedir. Ayrıca, UDF'nin önceden tutuklanmış 16 liderinin avukatı olan Bayan Mxenge 3 Ağustos'taki duruşmadan 2 gün önce öldürüldü.

Bu arada tutukluların cezaevinde türkü söylemeleri ve ıslık çalmaları yasaklandı. Kitap (İncil hariç), gazete, radyo, kağıt kalem de yasaklar arasında. Ayrıca cenaze törenlerinin açık havada yapılması da yasak.

Ancak bütün bunlar, devrimci güçlerin daha iyi hazırlıklı eylem koymalarından başka bir sonuç vermedi. Batı Cape'de on binlerce üniversite ve ortaokul

SON DAKİKA

Güney Afrika'nın, şimdiye dek ayaklanmalara adı pek karışmamış Durban bölgesinde büyük bir ayaklanma çıktı. Gazetemiz baskıya girdiği sırada 39 kişinin öldüğü bildiriliyordu.

Durban bölgesi Zulu'ların bulunduğu Natal'de ve olağanüstü halin dışında kalıyor. Olaylar, Zulu'ların lideri Buthelezi'nin UDF'li tutukluların avukatı Bayan Mxenge'yi ANC'nin öldürdüğünü ileri sürmesi üzerine başladı ve çatışmalar siyahlarla Hint kökenliler arasına sıçradı. Öyle görünüyor ki Şef Buthelezi devrimde daha aktif bir bölücü işlev görmek için harekete geçmiştir.

Olaylardan sonra ülkede olağanüstü hal yetkilerine yenileri eklendi. Gece 10 ile sabah 4 arasında sokağa çıkma yasağı, petrol taşıma yasağı vb. Ayrıca Botha olağanüstü hal bölgesinin "gerekirse" genişletilebileceğini duyurdu.

Yasaklar, olağanüstü haller sökmüyor. Orta öğrenim gençliği de kavganın içinde!

öğrencisi tutuklamaları protesto ettiler. Yeni tutuklama olamadı. Port Elizabeth yakınlarındaki Zwide'de binlerce kişi, yasağa rağmen bir cenazeye katıldılar. Güvenlik güçleri yanlarına yaklaşamadı. 23 yaşında hamile bir kadının öldürülmesi üzerine yığınsal bir cenaze ayaklanmaya döndü.

Tutuklamalar daha çok tabanla doğrudan bağlı yerel liderlere yönelmiştir. Ancak bir yetkili, "tutukluyoruz, tutukluyoruz mantar gibi yenileri bitiyorlar" diye şikayet etmiş. Öyle bir devrimci kabarış var ki, öfke dolu halkın arasından her an yeni, daha militan liderler fışkırıyor ve şu anda tutuklamalar, lider kadroları azaltmaya değil çoğaltmaya yarıyor.

Kısacası olağanüstü hal, devrimci saldırıyı bastırmaya yaramıyor. Tam tersine kin ve öfkeyi daha da arttırdı, hazırlığı hızlandırdı. ANC'den Johnston Makatini yoldaşın dediği gibi, "devrim başlıyor" *(Financial Times*, 3.8.1985)

Tepkiler ve açmazlar

Güney Afrika'daki ırkçı rejim yıllardır orada duruyor ama ne zaman ki içerde rejime karşı başkaldırı başladı, batı ülkelerinden de tepkiler başladı. Bu tepkiler olağanüstü hal ilanıyla birlikte doruğuna çıktı. Tüm batı ülkeleri tepki gösterme yarışındalar.

Birleşmiş Milletler, AET, ABD, Fransa ve daha birçok batı ülkesi Güney Afrika'ya karşı çeşitli müeyyideler uygulamaya başladılar. Bu müeyyideler elçiyi geri çekmekten, yeni yatırımları durdurmaktan, Güney Afrika altını Krugerand satışını yasaklamaya kadar uzanıyor. Burada tek tek müeyyidelere girmeyeceğiz. Konuya genel göz gezdireceğiz.

Müeyyideler konusunda batı ülkelerinde fikir ayrılıkları ve tartışmalar vardır. Bazıları ekonomik müeyyidelerin, şimdi krizde ama genelinde güçlü olan ekonomik temeliyle siyasal krizi giderme şansı bulunan Güney Afrika'ya yarar sağlamayacağı görüşündeler. Bazıları ise şu anda ana halkanın ekonomik değil siyasal olduğunu, Güney Afrika yönetimini içerde durumu yumuşatıcı bazı önlemler almaya itmek gerektiğini, bu rejim ayakta kalmasa bile bugün "sert" tutum takınmanın her durumda yarın için bir siyasal yatırım olduğunu ileri sürüyorlar.

Batı ülkelerinin tepki göstermelerinin bir önemli nedeni de içerdeki kamuoyu baskısıdır. Özellikle siyah nüfusa sahip ABD, bu konuda çok korkmaktadır. Reagan "sert" değil yapıcı olmaktan yana olduğu halde ağırlık öteki tarafa doğru kayıyor. ABD en azından "sert" tutum alıyor görünmek için birşeyler yapmaya başladı.

Kısacası batı ülkeleri tepki göstererek hem Güney Afrika rejimiyle yıllardır suç ortağı olduklarını tüm dünya kamuoyundan gizlemek, hem de Güney Afrika'daki rejimi kurtarmak için Botha'yı belli yönde zorlamak istiyorlar. Gösterecekleri tepkilerin ne olduğunda anlaşamayanlar bile bu iki ana noktada anlaşıyorlar.

Farklı farklı tonlarda ama tüm batı ülkeleri Botha'yı aynı yöne, çelişkileri reformlarla yumuşatma yönüne doğru itmek istiyorlar. Bir süredir gösterilen tepkilere kızan Botha, batı ülkelerini "ikiyüzlülük ve oportünistlikle" suçlamış. *(Newsweek*, 1.7.1985, s:40)

Batının istediği Botha'nın siyahlara da "bazı" haklar tanımak zorunda olduğunu yoksa rejimin yıkılacağını kabul etmesidir. Ancak bu "bazı" haklar arasında siyahlara da eşit oy ve tek bir devlette eşit katılım hakkının adı geçmemektedir. Söylenen en ileri söz, "erki siyahlarla paylaşmak" ve bunun için siyahların temsilcileriyle görüşmeye oturmaktır. Ton farkları da zaten bu temsilciler konusunda çıkmaktadır.

Güney Afrika'da temsilci olarak sayılabilecek 3 ad vardır. Bunlardan biri papaz Tutu'dur. Biri 6 milyonluk Zulu kabilesinin, 1.1 milyonluk Inkatha hareketinin şefi Buthelezi'dir. Biri ve asıl gerçek olanı ise Nelson Mandela'dır.

Geçen yılın Nobel barış ödülünü almış olan papaz Tutu, ırkçı rejime karşıdır ama şiddete de karşıdır. Bugüne dek liderlik yapabildi ama artık liderliği sönmektedir. Sınıf savaşının dişe diş kavgası içinde şiddete karşı verdiği vaazlar giderek kabak tadı veriyor.

Nitekim, bir ihbarcıya saldıran gençleri durduran Tutu'ya gençler "bırak köpek ölsün" diye kafa tutmuşlar. Neden bırakmıyorsun bizi bu adamlarla anladıkları dilden hesaplaşalım, diye soru sormuşlar. Tutu da onlara "beni lider kabul ediyor musunuz?" demiş. Gençler, isteksiz bir "ha" demişler.

Tutu her çatışmada koşup, gericileri engelleyemediği için, devrimcilerin şiddet kullanmasını engelliyor. Bu halleri artık giderek antipatik oldu. "Şiddet kullanırsanız ülkeyi terk edeceğim" diye tehdit savurdu. Kimse gitme demedi.

Zaten *Newsweek*'in yaptığı bir röportajda gençlerden söz ederken Tutu şöyle diyor: "Süprizle karşıladığımız birşey var ki o da bizim gibi barışçıl değişimden söz edenleri hâlâ liderleri olarak kabul etmeleridir. Ama şimdi bu sorguya çekiliyor. Belki de bizi silip süpürecekleri an çok da uzak değildir." *(Newsweek*, 29.7.1985, s.13).

Tutu'nun durumu bu. Buthelezi ise eşit oy hakkını "savunan" ama şimdi olmasa da olur diyen birisi. Eskiden ANC'liymiş, ayrılmış. Ancak onun kabilesinin bulunduğu Natal, olaylardan en az etkilenen bölgelerden biri ve olaylardan etkilenen bölgede de onun sözü geçmiyor. Geriye kalıyor Neslon Mandela. Bu yüzden AET Nelson Mandela'nın serbest bırakılması çağrısı yaptı!

Gerçekte tek temsilci Mandela ve bunu herkes kabul ediyor. Ama bazı batı ülkeleri Tutu'nun yıldızı tam sönmeden hemen görüşme yapılırsa o da işe yarayabilir görüşündeler.

Olağanüstü hal ilan edildiğinde, Botha da bu görüşe yattı ve önce Tutu'ya görüşme için haber yolladı. Tutu da kabul etti. Ama o günler, tam Tutu'nun liderliğinin sönmeye başladığı günlerdi. Botha bunu sezdi ve Tutu'yla görüşmekten vazgeçti.

Botha daha önce Mandela'ya, şiddeti redderse onu serbest bırakma önerisi yapmış ve suratına unutamayacağı bir şamar yemişti. Mandela, "benim özgürlüğüm ile halkımın özgürlüğü birbirinden ayrılmaz" dedi ve öneriyi reddetti. Botha şimdi kalkıp koşulunu geri çekmeye de yanaşamıyor.

Zaten yanaşsa bile Botha ile Mandela aynı zamanda tartışmaya başlamaya değmeyecek kadar farklı konumdalar. Mandela ve ANC tek devlet, eşit oy hakkı derken, Botha her insana bir oy hakkı kesinlikle verilemez diyor ve federal çözümler öneriyor. Botha ancak Tutu ya da Buthelezi ile masaya oturabilir ama bunların bir anlamı olmaz.

Botha gerçekten çok sıkışık bir durumdadır. Batılı suç ortaklarının şimdi tepki göstermelerine, onu reform-reform diye zorlamalarına kızıyor çünkü reform yolu da tıkalıdır, o yola da gidemiyor.

Irkçı rejim ölümlerden ölüm beğensin

Ülke 1929'dan beri en şiddetli ekonomik krizi yaşıyor. Enflasyon %16'yı aştı. Güney Afrika parası Rand son 2 yılda dolar karşısında %40 değer kaybetti. Çalışabilir siyahların %25'i işsiz. 20 milyar doları aşkın dış borç var.

Bütün bunlara rağmen ülke ekonomisi genelinde güçlü bir temele sahiptir. Ama bu temel, şu anda, hatta orta erimde, siyasal krizi yumuşatıcı etkin bir işlev görecek konumda değildir. Yalnızca ekonomik kriz yüzünden değil, aynı zamanda Güney Afrika'da ekonomiyle siyasal yapı arasındaki karmaşık ilişki yüzünden de.

Ülkede 24 milyon siyah, 5 milyon beyaz, 3 milyon melez, 1 milyon da Hint kökenli var. Güçlü ekonomik temelin bütün ipleri beyazların elinde toplanmış. Irkçılık yoluyla siyahlar, o güçlü ekonomik temelle hiçbir tutarlılığı olmayan bir yaşam standartında bırakılmışlar. Aradaki fark o kadar açılmış ve ırkçılığa o kadar düşmanlık birikmiştir ki bugün halkın istediği en en küçük ödün ırkçılığın yıkılmasıdır. Irkçılığı bir çırpıda bırakmak, eşit oy hakkı gibi basit bir hak tanımak ise 5 milyona karşı 24 milyon oy demektir.

Sınıf sömürüsünün çeşitli demagojik işleyişlerle yıllardır örtülü tutulduğu batı ülkelerinde oy hesapları korkutucu olmaz. Ama yıllardır sömürünün en açık, en barbar bir işleyişle sürdürüldüğü Güney Afrika'da ırkçılığa diş bileyen 24 milyon siyah işçi ve emekçinin kullanacağı oylar bugün birer bomba anlamına gelir. O güçlü ekonomik temelin iplerini elinde tutanlar için bu da ölüm demektir.

Uzun yıllar içinde küçük adımlarla, her adımda gerekli uyarlamaları yaparak reformcu yoldan ırkçılık yavaş yavaş eritilebilirdi. Son yıllarda Botha bu yola girmeye çalıştı ama artık geç olmuştu. Karşısında en öldürücü reformu bir çırpıda isteyen yığınları buldu. Yığınlar savaşımın içinde kendi insiyatiflerini geliştirip güçlendirdiler, kendi güçlerini tanıdılar. Güney Afrika Komünist Partisi ve ANC'nin kritik dönemeçlerdeki doğru tutumu da buna büyük katkıda bulundu. ANC'nin şu basit istemi yığınları sardı ve öldürücü bir maddi güç kazandı: "Tek ülke, tek meclis — siyahlara eşit oy hakkı" Bugün bu "reform" rejim için ölüm demektir.

Batılı suç ortaklarının tepkilerine rağmen Botha bu yüzden reformlar yolundan çok şiddetle saldırı yolunu seçiyor. Batıdan gelen tepkilere karşı, Güney Afrika'da çalışmakta olan yabancı işçileri sınırdışı etme tehditinde bulunması, yalnız ülke için de değil, ülke dışına yönelik olarak da şiddete başvurabileceğinin bir göstergesidir.

2 milyona yakın yabancı işçi komşu ülkelerden gelmektedir. Bu durum, komşu ülkelerle çeşitli siyasal pazarlıklar sonucunda varılmış bir dengedir. Bu dengenin bozulması demek Güney Afrika'nın komşularına da saldırı yoluna girmesi demektir. Bu denge içinde bile etrafına oldukça sık bulaşan Güney Afrika, bu denge bozulursa etrafla savaşacaktır. (Umarız Dünya Komünist Hareketi barış bozulacak diye yanlış bir müdahalede bulunmaz.)

Güney Afrika'daki ırkçı rejim için bugün istenen siyasal reformu yapmak da, devrimci saldırılara uğramak da aynı kapıya çıkmaktadır. Rejim ölümlerden ölüm beğenmek durumundadır. Bu ülkenin gerçekten de hiç oportünisti olmayan, sınıf çıkarlarını en çıplak biçimde savunmaya alışmış burjuvazisi, herhalde devrimci saldırılarla cebelleşerek, bu arada etrafa verebileceği zararı vererek, "şerefiyle" ölmeyi tercih eder.

Bu çok önemli kavganın sonucunu zaman gösterecektir. Ancak şu açıktır ki Güney Afrika Komünist Partisi'nin, ANC'nin bugünkü doğru tutumu sürdürmesi, yığınların devrimci enerjisini rejime karşı seferber etmesi belirleyici etkenlerden biri olacaktır. Bunun başarısı ölçüsünde, ayaklanan yığınlar liberal Tutu gibilerini silip süpürecektir.

ANC'nin askeri kanadı "Ulusun Mızrağı" örgütünün lideri Slovo şöyle diyordu:

> "Şimdi canalıcı etken, çoğunluğun savaşma isteğidir. Halkın bu psikolojisine yanıt vermek durumundayız — karşı taraf da can kaybına uğramalı. İntikam almak isteyenler çıkabilir ama bizim siyasetimiz bu değildir. Bizim işimiz savaş potansiyelini harmanlamanın yollarını bulmak ve 'siyasal hareket halinde yığınlar'ın yeni gücünden yararlanmaktır."

Rejimin açmazları, Güney Arika'nın çilekeş kahraman halkı ve böyle bir devrimci hareket — bunlar zaferin işaretidir.

Bugün demokrasi mücadelesi sınıf savaşının içinden geçip süzüldüğü bir prizmadır. Hem bu prizmadan geçeceğiz, hem de bu prizmadan geçerken yanlış yapıp fazla yayılmayacağız, ana hedefi unutmayacağız.

Meydanı boş bırakmayacağız

Hüseyin Demir

Bugün yığınların demokrasi özlemlerinin onları devrimden uzaklaştırma yönünde istismar edilmesini önlemekde, yığınların aktif çoğunluğunun desteğini kazanmak da demokrasi mücadelesinde izleyeceğimiz tutuma bağlıdır. Türkiye'de faşizm çözüldü ama, demokrasi gelmedi. Bu durum, savaş platformunun kayganlığını ve devrimci programımızı yığınlara benimsetmenin acilliğini belirlemektedir. Burjuvazi de, oportünizm de yığınları aldatma konusunda birikmiş deneylerini kullanıyor. Bunlara karşı partimizin *aktif yığın demokrasisi* programını işçi sınıfına, gençliğe, tüm emekçilere maletmek ve teoriyi *maddi güce* dönüştürmek için olağanüstü çaba harcamalıyız.

Yürükoğlu yoldaşla yapılan ve *The Leninist* dergisinin Haziran 1985 sayısında yayınlanan röportajdaki şu cümleler yukarıda sözünü ettiğimiz acilliği çok güzel açıklamaktadır:

"Türkiye'de faşizm yoktur, ama demokrasi de yoktur. Genel olarak halkımız bugün varolandan daha yüksek düzeyde bir demokrasiye layık olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla demokrasi gerçek, yakıcı bir sorun haline geliyor. Bu öylesine gerçek bir sorun ki, burjuva siyasetçileri bile ülkeyi şu ya da bu yolla 'demokratikleştirmeye' çalışmaktadır. Yani biz bunun için savaşmazsak, burjuvazi savaşacak. Halkın demokratik beklentilerini, şimdi varolandan birazcık daha iyi birşey için kullanma yoluna gidecektir."

Yaşam bu söylenenleri kanıtlayan örneklerle doludur. Yeminli demokrasi düşmanları, en koyusundan sarı sendikacılar, siyasi partiler, renk renk her türden oportünizm demokrasi konusunda gözyaşartıcı bir gayretkeşlik içindedir. Şimdi görev, tüm bu blokun demokrasi çığlıklarının birleştiği temel hedefin yığınları devrimden uzaklaştırmak olduğunu, yığınlara göstermek ve yığınları proletaryanın devrimci demokrasi programı için savaşa çekmektir.

Bu görevimizi yerine getirirken, bu blokun demokrasi havariliğinin ardındaki tuzakları tek tek açığa vurmalıyız.

Burjuvazinin tuzakları

Burjuvazinin demokrasi çığırtkanlığı iki platformda yürüyor. Birincisi tekelci burjuvazinin has kadrolarının biraraya geldiği DYP platformudur. İkincisi ise daha çok tekel dışı burjuvazinin siyasi sözcülüğünü yüklenme yarışındaki SODEP'in ve kuruluşu yılan hikayesine dönen DSP'nin sosyal demokrat platformudur. Bunların demokrasi simsarlığına karşı ilk söylenecek şey, halkımıza kan kusturan faşist diktatörlüğün tezgahlanmasından önceki ve sonraki dönemlerde bunların üstlendikleri işlevin ne olduğudur. Bugün "mağdur" demokrasi kahramanı kesilen Demireller, Ecevitler, aralarında derece farkı olmakla birlikte her ikisi de, 12 eylül öncesinde taşları bağlayıp itleri halkın üzerine salanlardır. Aynı burjuva siyasetçileri 12 eylül faşist darbesine karşı halkın mücadele isteğine, komünistlerin bu konudaki çağrılarına rağmen farklı ölçülerde ama cuntayı desteklediler. Anarşizme, terörizme veryansın ederek, cuntanın katliamlarını, işkencelerini meşrulaştırdılar... Komünizm "tehlikesine" karşı burjuvazinin bir blok olarak faşist diktatörlüğü halkımıza dayatmasının kaldıraçları oldular. Bütün bunlar daha dün olmuşken bu burjuva siyasetçilerinin demokrasiden sözetmeleri yüzsüzlüktür.

Burjuvazinin demokrasi havariliği ilgili söylenmesi gereken ikinci şey, bu aldatmacanın yığınlarda biriken öfkenin yolacağı patlamalardan kapitalizmin egemenliğini korumaya yönelik olduğudur. Yani Türkiye burjuvazisi, yığınlarda varolan potansiyelin burjuva demokrasisini aşabilecek patlamalara yolaçabileceğinden korktuğu için burjuva demokrasisini (o da en güdük ve en soysuz biçimiyle) savunmayı aklına getirmektedir. Yığınlar bugün bu güçlerinin tam farkında olmayabilirler. Ancak burjuvazinin siyasi kadroları, sendikalardaki ajanları bu potansiyeli görüyorlar. Ve bu doğrultuda siyasal tutum belirleyip iktidarlarını sürdürmenin yollarını hazırlıyorlar. Yani, kendilerinde saklı gücün farkında olmayan ve komünist partisinin öncülüğü olmadan bu gücü iktidar için kanalize etmeleri çok güç olan yığınları kendi hegomonyası altında tutmaya çalışıyorlar. Bu da gösteriyor ki burjuva iktidarlar yalnızca ve her zaman çıplak zor yoluyla ayakta kalmıyorlar.

Bugün burjuva demokrasisi konusunda burjuva kampın içindeki tartışmalar, DYP'nin de bu tartışmada demokrasi savunucusu rolü üstlenmesiyle yeni bir görünüm kazanmıştır. Bu yeni görünümün sınıf savaşının mantığı açısında hiçbir orjinalliği yoktur. Eskiden AP-CHP tahteravallisi üzerinde oynayan oyun, bugün parlamento içiparlamento dışı ve yine başka adlar taşıyan sağ-sol burjuva partiler tahteravallesi üzerinde yürüyor. Bu, tartışmada geçmişten farklı burjuva guruplarının yeniden kümelenişinin var olmadığı anlamına gelmez. Söylenmek istenen, burjuva guruplarının kümelenişinde değişiklikler olsa bile, tartışmanın *siyasi özünün* ve hedefin değişmediğidir.

Bugün toplumda varolan demokrasi istemi o denli yüksek ki, burjuvazi, demokrasiyi savunuyor görünme taktiklerinin bir parçası olarak çeşitli toplantı, forum ve mitingler bile gündeme getirmek zorunda kalıyor. Türk-İş tabanının baskısı altında kapalı salon toplantıları düzenleniyor. SODEP miting düzenledi.

Halkçı Parti bile yönetimin telkin ettiği, merkezden uzak bir yerde piknik-miting düzenlemek zorunda kaldı. DYP protesto mitingleri için izin bekliyor. Bu listeyi daha çok uzatmak mümkündür. Bu tür durumlarda sağ ve "sol" oportünizmin sınıf savaşının içinde mahkum olmuş tutumlarını bir kez daha kısaca anımsamakta yarar vardır.

"Sol" oportünizm bu tür durumlarda burjuvazinin serdiği minderi tümden reddetmiş, kendini yığılardan soyutlamış ve yığınların yanına gelmediğini görmenin öfkesiyle yığınlara güvenini yitirmiştir. Yığınlara güvenin yitirilmesi, yığınlara düşmanlığın başlangıç noktasıdır. Bunun lamı cimi yoktur. "Sol" oportünizmin çoğu zaman dilinden düşürmediği "ihtilalciliğine" karşın marjinal bir hareket olarak kalmasının nedeni buradadır. Açıktır ki, biz bugün Türkiye'de oluşan ortam içersinde böyle bir tutum takınmıyacağız. Burjuvazinin serdiği minderi tümden reddetmeyeceğiz.

> **"Demokrasi onu (sınıf baskısını — *İ.S.*) yalnızca daha dolaysız, daha geniş, daha açık yapar. Bizim gereksinimini duyduğumuz şey budur. Boşanma hakkı ne kadar tam olursa kadınlar 'ev köleliklerinin' nedeninin, *hükümet biçimi ne kadar demokratik olursa işçiler kötülüğün kökünün hakların yokluğunda değil kapitalizmde olduğunu daha açık olarak göreceklerdir."* (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c:23, s:73)**

Sağ oportünizmin tutumuna gelince. Ülkemizin ve dünyanın geçmişinde gördük, şimdi yine görüyoruz: Burjuvazinin *"güreş"* için serdiği minderi uzlaşma için "ideal", "tarihsel", "kaçırılmaması gereken", vs bir fırsat olarak görüyor. Hegemonya konusunda dişediş bir mücadele gerektiren platformu, ne zaman oluşacağı belli olmayan bir cephe için yeşil ışık sanıyor. Tabii köprüyü geçince, yani yığınlar üzerindeki hegemonyasını pekiştirince, kendi iktidarı açısından tehlike azalınca, burjuvazi sağ oportünislere de ters yüzünü gösteriveriyor. Böyle olunca ortaya çıkan sonuç, sağ oportünizmin etkisinde kalmış yığınlar açısından burjuvazinin değirmenine bilmeden su taşımanın hayal kırıklığı, yöneticiler açısından ise yeni bir ihanetin belgelenmesidir. Biz bu tutuma karşı savaş için bugüne geldik. Bu tutumun işçi sınıfı açısından ne büyük tehlikeler taşıdığını çok iyi biliyoruz.

Devrim için zorunlu eğitim

Lenin'in demokrasi mücadelesi ve bu mücadelenin mantığı konusunda söylediklerinden bir iki örnek vermemizde yarar vardır. Demokrasi mücadelesine "sol"dan karşı çıkıp sağ tutumunu haklı göstermeye çalışan Kievsky ile tartışmalarının bir yerinde Lenin şunları söylüyor:

"Kapitalizm yığınlar arasında demokrasi için güçlü istekler yaratmak, demokratik kurumlar ortaya koymak ve emperyalizmin demokrasiyi inkarıyla yığınların demokrasi için çırpınışları arasındaki çelişkiyi hızlandırmakla birlikte, genel olarak kapitalizm, özel olarak da emperyalizm, demokrasiyi bir hayal haline getiriyor. Kapitalizm ve emperyalizm ancak ekonomik devrimle yıkılır. En 'ideal' olanıyla bile olsa, demokratik dönüşümlerle yıkılamaz. Fakat demokrasi için mücadele içinde eğitilmemiş bir proletarya da ekonomik bir devrim yapamaz. Kapitalizm *bankalara elkoymadan*, üretim araçlarının *özel mülkiyetini* ortadan kaldırmadan yenilemez. Ancak, burjuvazinin elinden koparılan üretim araçlarının demokratik yönetimi için tüm halkı eğitmeden, tüm çalışan yığınları, proleterleri, yarı proleteri ve küçük köylüleri, kendi saflarının, kendi güçlerinin ve devlet işlerine katılımın demokratik örgütlenmesine katmadan bu devrimci önlemler yerine getirilemez." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, cilt 23, s.25)

Lenin'in bu söylediklerinden iki sonuç çıkıyor. Birincisi kapitalizmi yıkmak için devrimin zorunluluğu, ikincisi yığınların demokrasi mücadelesi içinde *bu devrim için* eğitilmeleri. Özellikle emperyalizmin demokrasiyi hayal haline getirmesi, komünist partisinin demokrasi için mücadele etme ve bu mücadele içinde yığınları eğitme görevini ortadan kaldırmıyor. Tam tersine. Hele ülkemizde bugün olduğu gibi, demokrasinin varlığından sözedilemiyeceği koşullarda, bu görev daha da acil olacaktır.

Lenin'in demokrasi mücadelesinin mantığı konusunda şu söyledikleri çok öğreticidir:

"...Marksistler demokrasinin sınıf baskısını ortadan kaldırmadığını biliyorlar. Demokrasi onu yalnızca daha dolaysız, daha geniş, daha açık yapar. Bizim gereksinimini duyduğumuz şey budur. Boşanma hakkı ne kadar tam olursa kadınlar 'ev köleliklerinin' nedeninin, *hükümet biçimi ne kadar demokratik olursa işçiler kötülüğün kökünün, hakların yokluğunda değil kapitalizmde olduğunu daha açık olarak göreceklerdir."* (Lenin, *agy*, c.23, s.73) (abç)

Demokrasi mücadelesi yığınların devrim için eğitildiği, kapitalizmin zorunlu kıldığı bir mücadeledir. Bu mücadeleyi yığınların kapitalizmin ortadan kaldırılması gerekliliğine inanacakları noktaya kadar götürmek gerekiyor. Bu noktada artık yığınlar, işçi sınıfının hegemonyasında kendi demokrasilerini kuracaklardır. Yani devrimi gerçekleştireceklerdir. Ülkenin gereksinimini duyduğu, üretici güçlerin olmasını gerektirdiği demokrasi *o zaman* gerçekleşecek, kapitalizmin çözemediği demokrası sorunu *o zaman* kökünden çözülecektir.

Sorun aslında açıktır. Demokrasi sorununu devrim yoluyla mı çözeceğiz, yoksa reformizmin acılı ve yavaş yolundan gidip elde varolan birtakım kazanımları da mı tehlikeye atacağız? Menşevikler ve tüm sağ oportünistler ikinci yoldan gidiyor. Onları bu yoldan alıkoymaya çalışmayacağız. Ancak yığınları bu acılı ve anlamsız yola sürüklemelerine izin vermeyeceğiz.

Meydanı boş bırakmayacağız

Biz demokrasi istemini ileri sürerken, üretici güçlerin gelişiminin gerektirdiği bir demokrasi istiyoruz. Ve bu istemimizle kendi programımızın diğerlerinden ayırımını da ortaya koymuş oluyoruz. Bu çok önemlidir, ancak yeterli değildir. Esas önemli olan, bizim demokrasiyi sınıf savaşımının özgür gelişimi için, burjuva egemenliğini yıkmada proletaryanın ve tüm emekçilerin eğitimi için istememizdir. Bunu bu şekilde açıkça ortaya koymayan ve kadrolarını bu ruhla eğitmeyen bir komünist partisi kendini burjuva demokrasisinden kurtaramaz.

Lenin'in *Uzaktan Mektuplar'ı*, *Nisan Tezleri* bu anlayışa karşı savaşın ve 1917 Ekim Devrimi'ne yolu açan dehanın örnekleridir. Menşeviklerin ve devrimdemokrasi ilişkisi konusunda kafası açık olmayan bolşeviklerin o dönemde otokrasiye karşı burjuva demokrasisi tercih edilir anlayışıyla Kerenski hükümetini desteklemelerine karşı Lenin'in ısrarlı mücadelesi Ekim Devrimi'nin zaferini sağladı. Biz de Lenin'in yolundan yürüyeceğiz.

Yukarıda değindiğimiz genel mantığın ışığında, burjuva partilerinin veya Türk-İş'in düzenledikleri bütün toplantı forum, miting veya yürüyüşlere katılmak için her yolu denemeliyiz. Katıldığımız her toplantı veya forumda yığın psikolojisini dikkatle değerlendirerek görüşlerimizi gündeme getirmeliyiz. Mitinglerde yığınları burjuva hegemonyasının dışına çekecek, akıllı seçilmiş, kendi bağımsız sloganlarımızı atmalıyız. Türk-İş toplantılarına katılan yoldaşlarımız veya etkileme olanağına sahip olduğumuz işçiler aracılığıyla, işçi sınıfının acil istemleri, sendikalar sorunu, Türk-İş yönetiminin niteliği ve buna benzer birçok konuda konuşma yapma yolları bulmalıyız. Doğaldır ki, tüm bunları komünistlere karşı saldırıların ortadan kalkmadığını, gözardı etmeden yerine getirmeliyiz.

Bugün demokrasi mücadelesi, sınıf savaşının içinden geçip süzüldüğü bir prizmadır. Hem bu prizmadan geçeceğiz, hem de bu prizmadan geçerken yanlış yapıp fazla yayılmayacağız, ana hedefi unutmayacağız. Bu ikisini ustalıkla birleştirmeliyiz. Bunları başarırsak, burjuva legalizmine, reformizme karşın yığınları kazanacağız ve bu dönemin galibi biz olacağız.

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl:12, Sayı:288, 12 Ağustos 1985

ÇEK-AL

İspanya'dan öğretici deneyler

İspanya'da faşizme ve çözülüşüne ilişkin, özellikle, her iki dönemde de işçi hareketinin deneylerine ilişkin çok öğretici bilgiler içeren bu çalışmayı iki çek-al olarak vermeye başlıyoruz.

Memet Kurtalan

Biz. bu yazıda, çeşitli yönleriyle İspanya'da faşizmi ele alacağız. Sendikal alana, işçi hareketinin deneylerine daha çok ağırlık vereceğiz. Faşizmin çözülüşünü de tarihsel verileri ardarda koyarak, fazla söz eklemeden yansıtmaya çalışacağız. Önce siyasal sisteme kısaca göz atarak başlayalım.

Franko'nun siyasal sistemi, yönetimin örgütlenişi

Rejimin muhaliflerinden Juan Fernondez Figueraa, Franko için, şöyle yazmış: "Bütün kartlar onun elindedir. O siyaset yapmaz, siyasetin ta kendisidir."[1] Bu, Franko faşizminin iktidar bloğu içindeki güç dengelerinin özlü bir anlatımıdır.

Franko'nun iktidar bloğu İç Savaş'ı kazanan koalisyona dayanırdı. Falanjistler, Alfonsin monarşistleri, Katolik Eylem'ciler ve Carlist'ler İç Savaş'ta Franko etrafında birleşmişlerdi. Daha sonra Franko, bütün bu gurupları *Movimento Nacional* (Milli Hareket) denilen bir çatı altında topladı. Bu, bir çeşit "parti"ydi.

Hükümet, *Movimento* içinde değişen güç dengelerine göre oluşurdu. Zamanla hangi grupların hangi bakanlıkları elinde tutacağına ilişkin eğilimler de belirdi. Sonra, her korporasyonun hükümette temsil edilmesine özen gösterildi.

Franko bakanları ve devlet aygıtındaki kilit yöneticileri atama-azletme yetkisini elinde tutuyordu. 1972 yılına dek kendisi yürütmenin doğrudan başı olarak kaldı. Bu tarihe kadar bir başbakan atamadı. Hem devlet, hem hükümet başkanlığını yanyana yürüttü.

Hükümet başkanıydı fakat kendini hiçbir zaman yürütmenin ortak sorumluluğuyla bağlamadı. Hükümetin bazı eylemleri, halk yığınlarında, dolayısıyla iktidar bloğunda hoşnutsuzluk yaratırsa, güç dengelerinin değiştiğine hükmeder ve kendisinin yıpranmasına yol vermeden derhal ilgili bakanı azlederdi. Hükümet, Franko ile iktidar bloğu arasında bir çeşit volan kayışı işlevi görürdü.

Franko, zaten, hiçbir gurubun ya da kişinin fazlaca sivrilmesine müsade etmezdi. Biraz fazlaca parlayan bakanın bir gecede siyasal hayatına son verildiği çok oldu.

1950'ye gelindiğinde, rejim belli bir stabilizasyona girdikten sonra, Franko, orduyu bilinçli bir biçimde siyasetten uzaklaştırdı. Hükümetteki ordu temsilcilerini azaltarak daha çok devlet bürokrasisine yaslanmaya başladı. Böylece, iktidar koridorlarına yükselişinin tipik modeli şöyle oldu. Geleceğin bakanı, üniversitede parlak bir derece yaparak işe başlardı. Daha sonra, devlet bürokrasisinin imtiyazlı bir kolunda ya da akademik kariyerde basamakları çıkardı. Bundan sonraki aşama, herhangi bir devlet örgütünde genel müdürlüğe, valiliğe ya da rektörlüğe yükselip, Franko'nun gözüne girmeyi beklemek olurdu.

Franko, yasama erkinin kullanımında, yalnızca fikir belirtme yetkisi olan *Cortes*'den yararlanırdı. *Cortes,* yani danışma meclisi, 1942'de devreye girdi. 1946 ve 1966'da kuruluşunda bazı değişiklikler yapıldı. Faşizm çözülmeye başladıktan epey sonra, 1966'da, liberalleşme gösterisi olarak çıkartılan anayasa karikatürü Organik Devlet Yasa'sına göre *Cortes*'in kuruluşu şöyle oldu: 564 üyeli *Cortes*'in %19'u, yalnızca aile başkanlarının ve evli kadınların oy verme hakkı olduğu " genel seçim"le gelecekti. Üyelerin %53'ü *Movimento*, dikine sendikalar ve yerel otoritelerce "seçilecekti". Geriye kalan %28'i de Franko "seçecekti".

Endüstri ilişkilerindeki korporatif düzenleme

Franko faşizmi altında toplumdaki değişmeleri çözümleyebilmek için, sınıflararası güç dengelerinin en yanılmaz bir göstergesi olan endüstriyel ilişkilerin durumunu incelemek gerekiyor. Bunun için de Franko faşizminin nasıl bir endüstriyel ilişki öngördüğüne bakalım.

Franko'nun yasal sisteminin çekirdeğini oluşturan 1938 tarihli çalışma yasası *Fuero de Trabajo*, 1927 tarihli İtalyan *Carta del Lavoro* ile 1933 tarihli Portekiz *Estatuto do Trabalho Nacional*'ın bir benzeriydi. Yasa öngördüğü sendikaları şöyle tanımlıyordu:

"Dikine sendikalar, devletin denetimi altında hiyerarşik olarak örgütlenmiş korporasyonlardır. Kumanda kademeleri münhasıran Falanj militanlarından oluşturulur... Sendikalar devlet hizmetinde birer araçtırlar... Üretimi aksatan herhangi bir bireysel ya da toplu eylem devlete karşı işlenmiş bir suçtur."[2]

Dikine sendikalar emek ve sermayeyi aynı çatı altında topluyordu. Böylece ekonomik faaliyetin farklı yönlerini temsil eden tarafların uyumlu çalışması hedefleniyordu! Falanj militanlarının kumanda kademesini tuttuğu dikine sendikalar bürokrasisi, patron, menecer tarafının istemleri aşağıya direktif olarak indirirdi. Ama buna karşılık işçilere bazı sosyal yararlar da sağlardı. Bunlardan en önemlisi, grev yasağını tazmin etmek için verilen iş güvencesiydi. Çeşitli tazminatlar ve bürokratik işlemlerden ötürü işçi çıkarmak zor ve pahalıydı. Pratikte, işçi, yalnızca "yıkıcı faaliyeti" saptanırsa işten atılabilirdi.

Endüstriyel ilişkileri belirleyen bir başka uygulama da, işkolu çapında bütün ücretlerin çalışma bakanlığınca saptanması ve bu saptamanın bağlayıcı olmasıydı.

Bu sistem, işçi hareketinin ezilmişliği koşullarında 1950'lerin ortalarına kadar fazla yara almadan sürdü. Belli bir stabilizasyon ve "çalışma barışı" sağladı. Ne var ki, bu yıllardan sonra yaşamda *de facto* belirmekte olan endüstriyel ilişkilerle dikine sendikalar sistemi arasında yavaştan bir açıklık doğmaya başladı.

1956'da çıkarılan iki kararname, endüstriyel ilişkilerdeki değişmeleri resmileştiren ilk çözülme belirtileri oldu. Bu kararnameler, fabrika yönetimlerine, işçilerle gayri resmi anlaşmalara gitmede bazı manevra olanakları sağlıyordu.

Yaşam ittikçe peşinden yeni düzenlemeler de geldi. 1958'de toplu pazarlığa göz yumulacağı ve grevlere karşı resmi tutumun yumuşatılacağına ilişkin imâlar yapıldı. Daha da önemlisi, dikine sendikaların fabrika içindeki görevlilerinin seçimle işbaşına geleceği ilkesi kabul edildi. Böylece, endüstriyel ilişkileri düzenleyen korporatif kurumların krizi geri döndürülemez bir safhaya girdi.

Dikine Sendikalar - İşçi Komisyonları

Franko faşizminin öngördüğü endüstri ilişkilerini işçi sınıfı hiçbir zaman kabul etmedi. İşçi hareketinin İç Savaş'tan sonraki ezilmişlik yılları hiç de öyle sessiz-sedasız geçiştirilen bir dönem olmadı.

İşçi hareketinin ezilmişliği dedik. Önce fabrikada bunun ne anlama geldiğini bir örnekle açalım. Bir işçi lideri, 1976'da, eski günleri şöyle anlatıyor:

"Biliyor musunuz, işçiler o zamanlar bir mektuba imza koymaktan bile korkuyorlardı. Hem de siyasal hiçbir yanı olmayan, tamamıyla ekonomik istemler taşıyan bir mektuba. 1960'ların başlarında bile imza atmak tehlikeli sayılıyordu. O zamanlar işler şimdiki gibi değildi. Düşünün, 1955'de benim fabrikam *İsodel*'de ortada dolaşan bir mektubun son cümlesi şöyleydi: 'Eğer istemlerimizi çok düşüncesizce bulursanız, lütfen bizi affediniz!' İstediklerimiz de birşey olsa bari. Servis otobüsü şurda değil de burda dursun gibilerden şeylerdi."[3]

Şaka değil, ülke, her iki taraftan bir milyon kişinin öldüğü İç Savaş'ın güçlü etkisi altındaydı. Dahası İç Savaş'ın bittiği 1939'dan, stabilizasyonun sağlandığı 1950 yılına dek insan avı sürmüştü. Bu yıllar arasında 50 bin anti-faşist — bu rakamın 300 bin olduğunu söyleyenler de var — hapishanelerde, çalışma kamplarında, idam sehpalarında, suikastlerde, sokak çatışmalarında, dağlarda gerilla savaşında can vermişti. 1939 temmuzunda İspanya'yı ziyaret eden İtalya Dışişleri Bakanı Kon Galeazzo Ciano'nun raporuna göre, yalnızca Madrid'de hergün 200-250 kişi ölüm mangalarının önüne

diziliyordu.

"Lütfen affediniz"i bütün bunların ışığında değerlendirmek gerekiyor. Ne olursa olsun, sınıf soruna çözümler arıyor. İş ve yaşam koşullarındaki gerilemeyi bir yerlerde tutabilmek için fabrika yönetimlerine, çevrede hatırı sayılır kişiler, papazlar, yaşlı işçiler eliyle mektuplar yollanıyor. Ne elde edilebildiği fazla önemli değil. Önemli olan sınıf hayata küsmüyor, arayışlarını sürdürüyor. Arada bir, tekil ve rastlantısal çıkışlar biçiminde de olsa, rejimin boşluklarını yokluyor. Örneğin, 1 Mayıs 1947 Bibao grevleri, Mart 1951 Barselona kitle ulaşım araçları grevi, 1956 baharında yığınsal grev girişimleri iz bırakıyor.

İspanya işçi sınıfının o gerçekten tarihsel örgütlenme biçimi olan *İşçi Komisyonları (Comisiones Obreras)* işte bu savaşların içinden çıktı. *İşçi Komisyonları*, fabrikada güven biriktirmiş öncü işçilerin adeta içgüdüsel olarak oluşturdukları, gayri resmi bir iç örgütlenmeydi. Çoğu kez bir adı da olmazdı. Öncü işçiler, sınırları belli bir hedefe ulaşmak, belli bir eylemi kotarmak için yanyana gelirlerdi. İş bittikten sonra *Komisyon* dağılırdı ama dirsek teması sürerdi.

İşçi Komisyonları'nın ilk olgunlaşma belirtileri 1956'da Asturyas bölgesi *La Camucha* kömür ocakları grevinde görüldü. *Komisyon* deneyi, çok güçlü bir sınıf geleneği olan Asturyas madencileri arasında tuttu. 1962-64 grevlerinden sonra *İşçi Komisyonları* kalıcılaştı ve bütün işçi yataklarına bir efsane gibi yayıldı. Artık her ileri işçi kendini *Komisyon*'dan sayıyordu.

Yukarda, rejimin endüstriyel ilişkilerdeki devinimin ipini elden kaçırmamak için 1956 ve 1958'de yasal değişiklikler yaptığını söylemiştik. Böylece dikine sendikaların hayattan kopmuşluğu giderilecekti. Fabrika temsilcilerinin seçimle işbaşına geleceği ilkesinin kabulüyle yaşamda *de facto* oluşan gayri resmi işçi aktiflerinin dikine sendika hiyerarşisinin içine emilmesi hedeflenmişti. Oysa bu "hiç istenmedik" açınımlar getirdi. *İşçi Komisyonları*, dikine sendikaya temsilci seçiyoruz diye artık açık-legal toplantılarda oluşturulur oldu. Böylece, *İşçi Komisyonları*, dikine sendikaların resmi görevlileri olarak daha geniş işçi yığınlarına seslenme olanağı buldu.

İşçi Komisyonları ve öteki sendikal örgütlenme girişimleri

İç Savaş öncesinde İspanya işçi sınıfının iki büyük sendikal örgütlenmesi vardı. 1.444.474 üyeli *Union General de Trabajadores* (UGT) sosyalistlerin, 1.577.547 üyeli *Confederacion Nacional de Trabajo* (CNT) anarşistlerin etkinliğindeydi. Komünistlerin sendikal alandaki gücü zayıftı.

İç Savaş'tan sonra anarşistler silindi. Ancak 1976'da marjinal bir gurup olarak ortaya çıkabildiler.

İç Savaş yenilgisinden sonra sosyalistler bir türlü yeni koşullara ayak uyduramadılar. Örgütsel devamlılık tezini ileri sürerek UGT'nin illegal örgütlenmesini savundular. Bu onlar için büyük bir tarihsel hata oldu. Gizli sendikalarda ısrar etmeleri, hayatın içinden fışkıran *Komisyonlar*'dan dıştalanmalarını getirdi. Sosyalistlerin asıl yıkımı da bu oldu. UGT'nin yeniden yükselişi Felipe Gonzalez gibi sosyalist liderlerin 1972'de ülkeye girip örgütü toparlamasıyla başladı.

Komünistlerin sendikal taktiği, *Partido Comunista de Espana* (PCE) liderlerinin 1948 eylülünde Stalin, Motolov ve Suslov'la yaptıkları toplantıda biçimlendi. Bu toplantıda, İspanyol komünistlerine, gerilla savaşını bırakmaları, öteki guruplarla bağlaşıklık içinde demokratik platformlar yaratmaları ve legal kurumlara girmeleri önerildi.*

Komünistler iki koldan çalıştılar. Bir yandan, 1960'lara gelindiğinde komünistlerin de OSO diye bilinen bir gizli sendika örgütlenmesi vardı. Öte yandan da *İşçi Komisyonları* içinde çalışıyorlardı. Belki tek ata oynamak istemeyişlerinden, belki bazı yerel özgüllüklerden ötürü bu böyleydi. Ama 1962-64 grevleriyle hayatın gidiş yönünün *İşçi Komisyonları*'ndan yana olduğu kesinlikle açığa çıkınca, PCE, gizli sendika çalışmalarını tamamıyla terkedip vargücüyle *Komisyonlar*'a dalma akıllılığını gösterdi.

PCE'nin *İşçi Komisyonları* taktiği ona paha biçilmez değerde olanaklar açtı. Bu taktiği, *Komisyon* liderlerinden Julian Ariza şöyle özetliyor:

"Resmi sendika seçimlerine katılıp onun bina ve maddi olanaklarından yararlanmayı savunduk. Bunu, resmi sendikanın yapısını, ilkelerini ya da hiyerarşisini kabul ettiğimizden değil, işçi demokrasisinin hayata geçmesini kolaylaştırmak için yaptık. Bu alanda legalitenin kullanılması, hem sendikal haklarının yaşama geçirilmesi, hem de, aynı zamanda, resmi çereçevenin reddedilmesi demek oluyordu."[4]

Resmi sendika içinde çalışmak, işçi hareketi için canalıcı önemi olan birçok bilgiye ulaşma olanağını sağlıyordu. İşverenin parasal durumu, siparişleri, rasyonalleşme ve üretim planları, hükümet kararnameleri birinci elden öğreniliyordu. Sonra, resmi sendika görevlisinin ayda 40 iş saatini sendikal çalışmaya ayırma hakkı vardı. Fabrikanın her bölümünde engellenmeden dolaşabilir, her işçiyle konuşabilirdi. Böylece, haberleşme ve siyaset iletmede kilit görev görürdü. Dahası her teksir makinesinin polise kayıtlı olduğu İspanya'da sendikanın makinesini ve duyuru panosunu kullanmak büyük olanaktı.

Komünistler bu yoldan yürüdüler, işçiyle çok sıkı bağlar kurdular ve günlük sendikal çalışmada muazzam deneyim biriktirdiler. İç Savaş'tan kalma sendika kadrolarının çok olmayışı bir bakıma avantaj oldu. Böylelikle, kadroların koşullara uyum sağlama sorunuyla pek uğraşmadan, doğrudan doğruya hayatın içinden zaten koşullara uygun kadrolar çıkardılar.

İşçi Komisyonları içinde komünistlerin yanısıra iki Maocu örgüt, bazı anarşist unsurlar ve bağımsızlar vardı. PCE, sosyalistlerin de temsil edilmesinden yanaydı. Anlaşıldığına göre, komünistler bu uğurda çok taban tepmişlerdi:

"İşçi hareketinin bu yeniden örgütlenişi içinde üçüncü güç, yani sosyalistler eksikti. *Komisyonları* genişletmek istiyoruz ama sosyalistler ortalıkta görünmüyorlardı. Camocho'yla ben, sokaklarda fellik fellik sosyalist arıyorduk.** Madrid kazan biz kepçe sosyalistlerin peşindeyiz! Fakat bu çözülmesi zor bir sorundu. Çünkü sosyalistler İç Savaş'ta büyük darbe yemişlerdi. Yanlış anlamayın, onlar daha ağır teröre uğratıldı demek istemiyorum. Biz zaten bir avuç komünist sendikacıydık. Onlar çoktu ve payları da ona göre oldu. Bütün UGT darmadağın edilmişti. Ama UGT tükenmemişti. Ve öyle sanıyorum ki, pek çok kişi, özellikle partideki birçok yoldaş bunu anlayamadı. UGT orada, kafalarda duruyordu. Evet, UGT dağılmıştı ama muazzam bir potansiyel güç olarak duruyordu. Ve şimdi bu potansiyel güç uyanıyor. Başka türlü UGT'nin bu yükselişini anlamak mümkün değildir."[5]

Bir *Komisyon* liderinin 1976'da söylediği bu sözler, Franko'nun yatağa düştüğü son yıllarda UGT'nin hızla toparlanışının nedenlerinden birini de açıklıyor.

Peki, sosyalistler daha önce nerelerdeydiler ve *Komisyonlar*'a neden katılmamışlardı?

Ülke içindeki UGT kadroları dağınıktı. Yurtdışında muhacirleşen liderlik, açıkça pusuya yatmış, örgütlenmek için elverişli koşulları — Franko'nun ölmesi filan gibi (!) — bekliyordu. Militanlardaki eski günlerin özlemlerini sömüren "örgütsel devamlılık" tezi, ülkede ciddi bir çalışma yapmamanın da kılıfı oluyordu. Çünkü ciddi bir çalışma yapmak ancak *İşçi Komisyonları*'na girmekle mümkündü. Fakat bu, eski "parlak konumların", UGT düşüncesinin terkedilmesi demek olurdu. Sosyalistler, bir UGT liderinin yanıtından da anlaşılacağı gibi, *Komisyonlar*'da çalışmamaya siyasal gerekçeler buldular ama galiba "duygusal nedenleri" de vardı.

"Resmi sendika seçimlerinin boykot edilmesi için çalıştık. *İnanın ki, İç Savaş'ta ağır darbe yememiz gibi duygusal nedenlerle yapmadık bunu.* Resmi sendikaların rejimin temel direği olduğuna, işçi hareketini baskı ve denetim altına almak için kurulduğuna inanıyorduk.

"Sızma taktiği ve 'entirizm', resmi sendikaları dolayısıyla rejimi güçlendirdi. Bizim taktiğimiz, resmi sendikaları boşaltıp yalnızca kabuklarını bırakarak, işçilerin gerçek temsilcisi olacak fabrika komitelerini kurmaktı."[6] (abç)

UGT, uzun süre yurtdışından dantelâlı örgütlenme modelleri yapıp yapıp işçi sınıfına sundu. Ama bir kez hayattan kopmuştu. Bu kopmuşluk, UGT programına da yansıdı. UGT'nin, yani sendikanın programı parti programı gibi birşeydi. Programda kapitalizmden sosyalizme varmak için nasıl ekonomik reformlar yapılacağı, sırasıyla hangi tekellerin millileştirilmesi aşamalarından geçileceği, planlama ve kendi kendini yönetimin rolü vb. yana yakıla anlatılıyordu. Somut işçi sorunlarına ilişkin dişe dokunur birşey yoktu.

Bir de *İşçi Komisyonları*'nın program niteliğindeki Mart 1966 tarihli dökümanına bakalım. Belgedeki en "büyük" teorik lâf hepsi hepsi şu kadarcık:

"Kapitalist sistem, sınıf savaşını yaratır ve koşullarını belirler. Bir kapitalist sosyoekonomik sistemde iki sınıfın çıkarlarının uzlaşmasının imkânı yoktur."[7]

Çok basit ama çok çarpıcı değil mi? Belgenin geriye kalan bölümünde iş saatleri, ücretler, hastalık, işsizlik, emeklilik sigortaları üstüne somut istemler yer alıyordu. Belli ki, savaşın içinde olmak, *İşçi Komisyonları*'na varoluş nedenini ve hayatta tuttuğu mütevazi yeri iyi kavratmıştı.

İşçi Komisyonları'nın faşizm altında işçi sınıfının tümünü kucaklamadaki başarısının bir nedeni de, günlük sorunlar uğrunda savaşımın, sınıfın geri kesimlerini hareketlendirmede oynadığı kaldıraç rolünü iyi değerlendirmesiydi. Örneğin, *Komisyonlar*, 1962-64 kömür ocakları grevinde şu "çok ekonomik" istemler için savaşım içinde önce madencilerin sonra da bütün sınıfın gönlünü kazanmıştı: Sıcak suyu olan sağlıklı yıkanma yerleri, tünellerde daha çok istinad direği, daha az ve daha dikkatli dinamitleme, ocaklarda tozu dindirmek için su püskürtücü araçlar vb.

Son olarak, yurtdışındaki UGT önderliğiyle anlaşamayan ve *İşçi Komisyonları* deneyinden etkilenen bazı sosyalistlerin katoliklerle birlikte kurdukları *Union Sindical Obrera*'dan (USO) söz etmek gerekir. USO, UGT ile *İşçi Komisyonları* arası bir örgütlenmeydi. Bir ara (1965-67) *Komisyonlar*'a girdi ama sendika içinde sendika çelişkisi doğduğu için ayrıldı. *Komisyonlar* gibi dikine sendika seçimlerine katılmayı sürdürdü. Pek fazla bir etkinlik sağlayamadı.

İşçi komisyonlarının örgüt anlayışı ve çalışma tarzı

İşçi Komisyonları, UGT ve USO gibi sınırları belli bir örgüt değildi. Tabanda gevşek bir örgütlenme anlayışıyla ve hareket tarzında çalışıyordu. Yerel örgütlerin otonomisi genişti. Üyeliğinin sınırları silikti. Daha doğrusu, *Komisyonlar*'ın çağrılarına kulak veren herkes doğal üye sayılıyordu:

"*İşçi Komisyonları*, bir sosyo-politik harekettir, örgüt değil, örgütlü bir harekettir. *Komisyonlar*'ın taktikleri bütün işçi sınıfınca benimsenmiştir. İnşaat sektöründeki son greve işçilerin %80'i katıldı. Bundan şu sonuç çıkar: Bu işçiler *Komisyonlar*'ın direktiflerini dinlediler, dolayısıyla onlar *Komisyon*'ludurlar. Çünkü, *İşçi Komisyonları*, yalnızca örgütlü öncü değil, aynı zamanda, savaşmak için yan yana gelen işçilerin ta kendisidir."[8]

İşçi Komisyonları, yasalar açısından illegaldi, gizli çalışmak zorundaydı. Ama gizlilik labirentlerinde kuruyup kalma tuzağına da düşmemeliydi. Bu durum, belli bir hesaplanmış riski göze almayı gerektiriyordu:

"Fabrika toplantılarının işçileri eğitmek, yığın eylemlerine hazırlamak için canalıcı önemi vardı. Böyle bir toplantı gizli olamaz. Peki bu toplantılarda kimler konuşacaktı? Tabii ki, her işin peşinden koşanlar, liderler konuşacaktı. Bunlar başını kuma gömmüş olamazdı ki! Dolayısıyla işçiler fabrika komisyonu üyelerinin kimler olduğunu aşağı yukarı bilirlerdi. Ama, bölge eşgüdüm komisyonu, işkolu ve işkolları arası komisyonu, ulusal sekreterlik bilinmezdi. Bu kademelerde çok dikkatli olmak zorundaydık. İlkemiz, üst organları korumak ama tabanda açık çalışmaktı."[9]

İşçi hareketinin durdurulamaz yükselişi (1960-1975)

1960'larda gelen ekonomik büyüme yılları, aynı zamanda işçi hareketinin kıran kırana grev savaşları içinde belini doğrulttuğu yıllar oldu. Bu savaşlar, iş ve yaşam koşullarını iyileştirici yönde somut kazanımlar getirdi. 1964-75 yılları arasında gerçek ücretlerde her yıl ortalama %7'lik artış elde edildi.

Grevlerin inatçı yayılışı karşısında, yüz-göz olmamak için, grevi vatan hainliği sayan 222 sayılı ceza yasasında 1965'de değişiklik yapıldı. Yeni formülasyona göre, ekonomik grevler *legalimsi* oldu. Ekonomik olmayan grev yapmak yine vatan hainliğiydi! Ama hayat hep önde gitti. Sendikal özgürlüksüzlük altında verilen ekonomik mücadele, en azından iş yasalarını sorguya çekmekte olduğundan, grevlerin "ekonomik olmayan" yanı her geçen yıl tırmandı.

1963-67 yılları arasında yapılan 1.676 grevin %44.2'si ücret artışı, %15.2'si toplu sözleşme sorunları, %4'ü de sendikal eylemlerinden ötürü işten atılan işçilerle ve öteki grevlerle dayanışma greviydi. 1967-74 yılları arasında yapılan 7.694 grevde ise dayanışma grevi oranı %45.4'e, toplu sözleşme grevi oranı %20.1'e yükseldi. Ücret artışı için grev oranı %25.6'ya düştü.

Yukarıda, bir UGT liderinin, resmi sendikalarda çalışma taktiğinin rejimi güçlendirdiğine ilişkin sözlerini aktarmıştık. Aslına bakarsanız, bu değerlendirmesinde yalnız değildi. Yönetici elitin bir kesimi de böyle düşünüyordu. Onlara göre, *İşçi Komisyonları* ortodoks olmayan bir hareketti ve resmi sendika seçimlerine katılma taktiği hoşnutsuz işçilerin dikine sendikaya dolaylı bir desteğini sağlayabilirdi.

---

* 1943'de Stalingrad savunması sırasında komünistler ile anarşistlerin bir bölümü gerilla savaşına başladılar. 1943-51 arasında 5.548 gerillacı *(bandoleros)* öldürüldü. Gerillalara destek olan 19.407 kişi tutuklandı.

** Marcelino Camocho, *İşçi Komisyonları*'nın efsanevi lideridir. Camacho, 1943'de, Tangier emek kampından Cezayir'e kaçtı. Cezayir'de komünist partisinin sendikalar görevlisi olarak çalıştı.

1957'de İspanyol otoriteleri, Camacho'ya İspanya'ya giriş izni verdiler. Camacho, *Perkins Hispania* fabrikasında iş buldu. Metal işçileri arasında *Komisyon* örgütlenmesine girişti.

1966'da Çalışma Bakanlığına 30 bin işçinin imzasını taşıyan dilekçeyi verenler arasındaydı. Derhal tutuklandı, işten atıldı. Tutukluluğu kısa sürdü ama bir yıl sonra tekrar hapse düştü. 60 bin işçinin gösterisi sonucu serbest bırakıldı. Daha sonra böyle defalarca hapse girip çıktı.

1976 temmuzunda *İşçi Komisyonları*'nın Barselona'da yapılan gizli toplantısında genel sekreter seçildi. İki kez PCE saylavı olarak meclise girdi. 1981'de sendikal işlere daha fazla zaman ayırabilmek için saylavlığı bıraktı. Bazı yorumcular, *İşçi Komisyonları*'nın PCE'nin azalan prestijinden etkilenmemesi için bunu yaptığını söylüyorlar.

Cumhuriyetçi hücum birlikleri ayaklanan Frankocu askerlerle çarpışırken

Her iki taraftan bir milyon kişinin öldüğü İç Savaş, İspanya'nın gelecekteki bir kaç onyılını belirleyecek denli şiddetli etkiler bıraktı.

Bu yüzden, *İşçi Komisyonları*'na karşı ilk zamanlar *göreli bir siyasal hoşgörü* taktiği güttüler. Hatta, 1966 eylülündeki dikine sendika seçimlerinin hemen öncesinde bir bahar havası estirilerek *İşçi Komisyonları*'nın liste çıkarmasına göz yumuldu. Böylece, hoşnutsuz işçiler tatmin edilecek ve dikine sendikaların içinde eritilecekti.

Ama bu manevra ters tepti ve seçim sonuçları yönetici eliti tek kelimeyle çılgına döndürdü. Bir kez, bu seçimler eskisi gibi göstermelik bir seçim olmadı. Eskiden katılma oranı %30'u zor tutturdu. Bu seçimlerde %83.3'lük canlı bir katılım sağlandı. 200 bini aşkın işçi temsilcisinden sadece %22.5'i yerini korudu. Seçilenlerin %75'i *İşçi Komisyonları* listesinden geldi. Madrid metal işçileri silme *Komisyon* listesine oy verdi. *Komisyonlar*'ın bu zaferi işçi hareketine büyük moral kazandırdı. Resmi istatistiklere göre 567 grevin yapıldığı 1967 yılı dönüm noktası oldu. İşçi hareketinin siyasal niteliği zıplama gösterdi. İktidar bloğundaki çatlak derinleşti. İzlenegelen "yukarıdan reform" siyaseti raydan çıktı. Yönetim eliti içinde savrulmalar arttı. Çılgıncasına bir baskı kampanyası başladı. Altı bin işçi temsilcisi işten atıldı, kovuşturmaya uğradı. Ama toplum bir kez hareketlenmişti ve 1973'e dek süren baskı dönemi, işçi hareketinin siyasal niteliğini ve buna bağlı olarak burjuvazi içindeki anlaşmazlıkları daha da körükleyecekti.

O günleri bir militan şöyle anlatıyor:

"30 Mart 1968 günü, Zarzalejo'da işkolları arası gizli bir toplantı yapıyorduk. Polis haber almış, toplantı yerini bastı, 120 kişiyi tutukladı. Ancak 10-12 kişi kaçabildi. Bir önceki pazar günü de *Metal İşletmeleri Komisyonları*'nın Madrid *Mariano de Cavia* alanında mitingi vardı. Polis 1000'i aşkın tutuklama yapmıştı. *1967'den sonraki yıllarda bunlar günlük olaylardandı.*"[10] (abç)

Evet binlerce militan tutuklanıyor, işten atılıyor ama durum başedilir gibi değildi. İşçi hareketinin bir kez kontrolü elden çıkmıştı. Tutuklananlar ve işten atılanlarla dayanışma eylemlerinin yılması karşısında rejim bunalıyor ve tutukladıklarını bırakmak zorunda kalıyordu. Ama rejim de kendince akıllı bir taktiğe başvurmuştu: Şartlı salıverme. Yani işçi tekrar yakalanırsa "cezasını" misliyle çekecekti.

Yığın eylemleri, grevler, gösteriler artarak sürdü. Bunlar artık kendi objektivitesini kazanmıştı. Ama *Komisyonlar*, bir krize doğru sürükleniyordu:

"Doğrusu, ağır bir baskının geleceğini beklemiyorduk. Olağanüstü durum ilanları peşpeşe geldi. *Komisyonlar*, sistematik takibata uğradı. *Metal Sanayi Bölge Komisyonu*'nun 1967'de 60 üyesi varken, 1969'da sadece iki üyesi kaldı. *Komisyonlar*'ın başarı nedenlerinden biri olan açıklık baskıyı kolaylaştırmıştı."[11]

Komisyonlar'daki iki Maocu gurup PTE ve ORT illegale geçmeyi önerdi. Anlaşmazlık çıktı. *Komisyonlar* uzun süre bocaladı. PCE, legal olanakları daha ustalıkla kullanmayı savundu. En sonunda tabanı eskisinden daha sıkı örgütlemeyi başardı. 1973'de Maocularla anlaşmaya varılarak *Komisyonlar*'da birlik sağlandı. (Bu birlik 1975 ağustosuna kadar sürdü. Bu tarihte 27 üyeli Merkez Yürütme Kurulunda 7 kişiyle temsil edilen Maocular ayrıldı.)

Tablo I

Yıllar	Grev sayısı	Grevlerde geçen iş saati sayısı
1963	777	–
1964	484	–
1965	236	–
1966	179	1.478.080
1967	567	1.887.693
1968	351	1.925.278
1969	491	4.476.727
1970	1.595	8.738.916
1971	616	6.877.500
1972	853	4.692.925
1973	931	8.649.265
1974	2.290	13.989.557
1975	3.156	14.521.901

José Maravall, *Dictatorship and Political Dissent*, s.33

Öğrenci hareketi

1943 tarihli Üniversite Örgütlenmesi Yasası, Franko faşizminin öngördüğü toplum düzeninin temelini döşeyen "Çalışma Yasası"nın bir türeviydi. Yasa, üniversiteleri, "öğretmen ve öğrencilerin devlet korporasyonu" olarak tanımlıyor ve Katolik Kilisesi'yle *Movimiento*'nun ortak denetimine veriyordu. Dolayısıyla, öğretim, "Katolik dogma ve ahlak anlayışına" ve Falanj'ın programına uygun olacaktı. Öğretim kadrosu, Falanj'ın "siyasal ruhu ve düsturları" gözönüne alınarak oluşturulacak, rektörler, hükümetçe Falanj militanı olan profesörlerden atanacaktı. Devletin kontrolündeki öğrenci birliği *Sindicato Espanol Universitario*. (SEU) da öğrencilerin Falanj ruhuna göre yetiştirilmesinden sorumluydu.

Belli bir stabilizasyonun sağlandığı 1950'lerde üniversitelerdeki eylemlilik düzeyini bir militan şöyle anlatıyor:

"Rejim, SEU yoluyla üniversiteleri kıskıvrak elinde tutuyordu. Gölgede durmak zorundaydınız ve en ufacık bir hatanız tutuklanmanıza yol açabilirdi. 1954-55 yıllarında sosyalist ve komünist partiler yavaştan örgütlenmeye başladılar. Öğrenci dergilerine, film ve tiyatro kollarına, hatta SEU'ya sızıyorduk. Küçük broşürler de dağıtıyorduk."[12]

Rejimle ılk ciddi çatışma 1956 şubatında geldi. SEU'ya örgütün demokratikleştirilmesi için yüzlerce imzalı bir bildiri verildi. SEU'nun Madrid sorumlusu, fakülte düzeyindeki görevlilerin seçimle işbaşına gelmesini kabul etti. Hükümet seçimleri geçersiz saydı. Bunun üzerine öğrenciler fakültelerdeki SEU binalarını işgal ettiler. Polisle kanlı çatışmalar oldu. Üniversiteler iki hafta kapatıldı. Birçok tutuklama yapıldı.

Bir öğrenci lideri bu olayların gelişimini şöyle anlatıyor:

"Anti-faşist şiirlerin okunduğu sanat toplantıları yapıyorduk. Bu arada, demokrasi isteyen bir bildiriye imza topladığımız için Genç Yazarlar Derneği kapatıldı... Ortega y Gasset'in cenaze töreninde 'liberal İspanyol düşünürü' yazılı pankartlar ortaya çıktı. O zamanlar bu esaslı yürek işiydi. Kısa bir süre sonra Baroja öldü ve onun da cenaze töreni anti-Franko gösteriye dönüştü. Velhasıl o yıllarda cenaze törenleri siyasal hoşnutsuzluğu boşaltan emniyet subabı işlevini görürdü. 1956'ya böyle gelindi. Fakültelerde seçimi hükümet engellemek istediği için olaylar patlak verdi. Ciddi çarpışmalar oldu. Miguel Alvarez vuruldu. Olağanüstü durum ilan edildi. Ben de tutuklandım."[13]

1958'de dikine sendikalarda yapılan değişiklikler aynen SEU'ya da yansıdı. Artık fakülte düzeyindeki görevliler seçimli olacaktı. Ama, üst kademeler eskisi gibi yine atamayla gelecekti.

1960'lar, işçi hareketi gibi, öğrenci hareketinin de yükseliş yılları oldu. 1961 sonbaharında sosyalist ve komünist partilerle bir sol örgüt, gizli öğrenci birliği *Federacion Universitaria Democratica Espanola'yı* (FUDE) kurdu. 1962 öğrenci temsilcileri seçimlerinde FUDE adayları büyük başarı sağladı.

1965 yılında, ulaşım hizmetlerine zam yapılmasıyla kıvılcımlanan öğrenci olayları hızla gelişti. Boykotlar, işgaller, polisle çatışmalar birbirini izledi. Seçimle gelen öğrenci temsilcileri, SEU'nun örgütsel çerçevesini inkar ederek Barselona'da mart ayında bir ulusal toplantı yaptılar. Hükümet nisan ayında SEU'yu kaldırdığını ilan etti ve tabanı rejime bağlayacak yeni bir öğrenci birliği modeli getirdi.

Öğrenci temsilcilerinin hemen yapılan ikinci toplantısı, bu planı geri çevirerek, *Sindicato Democratico de Estudiantes*'i (SDE) kurduğunu ilan etti.

Öğrenci hareketinin belli bir hacme ulaşması, beraberinde, o alışılageldik öğrenci tarzında tartışmaları da getirdi. Tartışmaların ardından bölünmeler sökün etti.

Rejim, öğrenci hareketini sisteme kanalize etmek için bir girişim daha yaptı. 1966-67 ders yılında yeni bir öğrenci birliği örgütlemek istedi. 1967 nisanında bütün delegelerin istifasıyla bu girişim de sonuçsuz kaldı.

Öğrenci hareketi bu yıllarda işçi hareketiyle bağlar kurmaya başladı.

Grevleri desteklemek için bir dizi boykot, işgal ve gösteri yapıldı. 27 Ocak 1967'de Madrid Üniversitesi öğrencileri, *İşçi Komisyonları*'nın 30 bin işçi getirdiği gösteriye katıldı. Bu tarihten sonra, işçi-öğrenci ortak gösterileri olağanlaştı.

Ama bir yandan da üniversitelerin kültürel, siyasal "getto"laşması sürüyordu:

"Durmadan toplantılar, boykotlar, işgaller yapıyorduk. Demokratik öğrenci birliği, siyasal af, söz ve toplanma özgürlüğü, velhasıl herşeyi istiyorduk. 'Kurtarılmış bölgeler' dediğimiz fakülte binalarında kazandığımız bu özgürlükleri gün be gün korumak zorundaydık. Savaşım içinde öğrencilerin desteği hızla yükseldi. Konferanslar, seminerler, film ve sanat gösterileri, duvar gazeteleri, sergiler ve afişlerle fakültelerde fantastik bir hayat vardı."[14]

Tabii ki, bu hayat beklenen ideolojik ürünlerini vermekte gecikmedi. İşçi hareketinin geride kaldığı, ekonomik savaşım çıkmazına saplandığı, bu durumda siyasal öncülüğün öğrencilerin omuzlarına düştüğü görüşü ortalıkta dolaşmaya başladı.

"1967-68 yıllarında üniversiteler kalemizdi. Binlerce eylem yapılıyordu. Sanki 1917 Nevski Sarayı'ndaydık. Bu arada, 1968 Paris olayları patlak verdi. Herkes, 'işte' dedi, 'çan çaldı'. Öğrenci milleti Paris'e koştu. Orada tutuklananlar arasında çok İspanyol öğrenci vardı. 1968 sonbaharında devrimci moment hâlâ duruyordu. Derken, Enrique öldürüldü ve olağanüstü durum ilân edildi. Ağır bir baskı geldi. Örgütleri yeni duruma uydurmaya çalıştık. Madrid'in her yerinde korsan gösteriler, komando eylemleri yapıyorduk. Günde 4-5 komando saldırımız vardı. Polis fakülteleri işgal etti. Bu işgal ve tutuklamalar aralıksız üç yıl sürdü. Hareketi yeniden toparlamak uzun zaman aldı. Sıkı bir illegal çalışmadan sonra 1974'de açık savaşıma yeniden başladık."[15]

İktidar bloğunun çatlayıp dağılması, muhalefetin toplumsal tabanının genişlemesi

Franko, aktif bir yığın desteği örgütlemeye çalışmadı. Belli ki, rejimden yana da olsa, bir yığın hareketliliği girişiminin İç Savaş'ın cepheleşmesini canlandıracağından korktu. Ama, pasif bir tabanı elinde tutmaya özen gösterdi. Piyango bileti satıcıları, taksi şöförleri, devlet dairelerindeki kapıcı-odacı ordusu, İç Savaş'ta milliyetçi saflarda çarpışanlardan ya da ailelerinden oluşturulurdu. Bunun yanında, korporasyonların devasa bürokrasisi de geçimini rejime borçluydu.

Franko faşizmi, kendi yığın tabanının gücünden çok, rejim karşıtlarının güçsüzlüğüne dayanıyordu. 1950'ye gelindiğinde bütün muhalefet odakları ezilmiş ve göreli bir stabilizasyon sağlanmıştı. Rejim, toplumdan çıkan yetenekleri kendi içinde eritme mekanizmalarını da oluşturmuştu.

Öyle bir durum doğmuştu ki, siyasete ilgi gösteren unsurlar için yalnızca iki kutup kalmıştı. Ya rejimin mekanizmaları içine çekilecek, ya da anti-rejim yolda yürüyüp komünistlerin — zayıf bir olasılıkla sosyalistlerin — illegal örgütüne ulaşacaktı. Bu yüzden burjuva muhalefet uzun süre ülke içinde bir varlık gösteremedi. Şunu güvenle söylemek mümkün ki, Franko'nun son yıllarına dek, ülke içindeki tek ciddi muhalefet gücü komünistlerdi.

Burjuva muhalefetin kayda değer ilk girişimi 1962'de yapıldı. Yurtdışında sürgün tarihçi Salvador de Madariaga, 118 önde geleni Münih'de kongreye çağırdı. Çoğu monarşist olan 80 delege ülke içinden geldi. Kongre, cafcaflı bir bildiriyle, "İspanya'da 18 Temmuz 1936'da başlayan ve rejim tarafından zafer kutlamaları, sansür ve yığınsal haberleşme araçları tekeliyle suni olarak sürdürülen İç Savaş, Münih'de 6 Haziran 1962'de sona ermiştir" dedi. Bu değerlendirme, Franko'nun varoluş nedenini elinden alıyor ve dolayısıyla normale dönülmesini istemek anlamına geliyordu.

Tabii ki, Franko bunu affetmedi. Ülkeye dönenlerin — durumlarına göre — kimisini hapse, kimisini Kanarya Adaları'na sürgüne yolladı, kimisini de korkutmakla yetindi. Delegelerden muhafazakâr sözcü Jose Maria Robles'in Franko'nun bu gazabını açıklayan sözleri ne kadar ilginç: "Franko için, İç Savaş'ın unutulmasından daha tehlikeli birşey yoktur."[16]

Gerçekten de, yığınsal haberleşme araçlarının başta gelen görevi, Franko'yu egemen sınıf açısından siyasal zorunluluk yapan acil geliş nedenini belleklerde canlı tutmaktı. İç Savaş'a halkı bölen çok partililiğin yol açtığı, ulus adına güçleri tek elde toplayan Franko sayesinde ülkenin yıkımdan, "kızıl tehlike"den kurtarıldığı vb. işlenirdi.

Stabilizasyonun sağlanması, nesnel olarak, acil geliş nedenini ortadan kaldırmış ve egemen sınıf içinde farklı siyasal davranışların yolunu açmıştı. Ancak, ülkede, burjuva siyasal kadro denebilecek bir güç de kalmamıştı. Zamanla *rejimin içinde*, iktidar bloğunun unsurlarını şu ya da bu yöne çekiştirir ve evrimleştirir tarzda bazı güçler belirdi. Bu güçler belki faşist değildi ama dar bir burjuva demokrasisinden de çok uzaktı. Siyasal anlamda muhalefet olarak değil, fakat yönetim cihazı içinde farklı görüşler olarak palazlanan bu güçlerin en önemlisi *Opus Dei*'ydi.

Opus Dei

Katolik kilisesi, Franko faşizminin iktidar bloğunu oluşturan güç merkezlerinden bir tanesiydi. Kilisenin de kendi içinde birkaç ekibi vardı. *Opus Dei* örgütü bunlardan biriydi ama ötekilerden farklı olarak, daha çok, din görevlisi olmayanlara hitap ediyordu. *Opus Dei*, katolikliğe hizmet etmek için mutlaka kiliseye girmek gerekmediğini, herkesin seçtiği mesleğinde topluma örnek olacak tarzda ilerlemesiyle de katolikliğin yücel-tilebileceğini öğütlüyordu. *Opus Dei*'nin elitizme yaptığı bu çağrı ve üyeleri arasındaki yarı gizli sıkı dayanışma, toplumda ilerlemek isteyen hırslı ve yetenekli unsurlar üstünde büyük etki yaptı. Dahası, *Opus Dei*'ye girmek, kilisenin Frankocululukla özdeşleşmiş görünümünden bir sıyrılma yolu olarak da değerlendirildi.

Opus Dei, bilinçli olarak üniversitelere sızdı. Gelecek vadeden yetenekli öğrencilere ve öğretim üyelerine çengel attı. (Örneğin, Navarre Üniversitesinin ve İspanya'nın önde gelen iş idaresi okulu IES'in kontrolünü ele geçirdi.)

Opus Dei'nin bir başka faaliyet alanı da finans çevreleriydi. İspanya'nın yedinci büyük özel bankası *Banco Popular*'a *Opus Dei* bankası deniyordu. Bankanın yönetim kurulu başkanı Luis Vall, *Opus Dei* ailesindendi. Bir başka *Opus Dei*'ci Gregorio Lopez Bravo (bir ara Franko'ya dışişleri bakanlığı yaptı) en büyük özel banka olan *Banesto*'nun yönetim kurulundaydı. Yine aileden Enrique Sendagonta, *Banco de Vizcaya*'nın başkan yardımcısıydı. Bankacılar derneği başkanı Rafael Termes de *Opus Dei*'ciydi.

Opus Dei, aslında uluslararası bir örgüttü. Ama üyeliğinin ezici çoğunluğu İspanya'daydı. *Opus Dei*'nin en güçlü zamanında 72 bin üyesi vardı.

Opus Dei'nin siyasal düzeyde söylediği çok birşey yoktu. Franko'dan sonra monarşinin getirilmesinden yana olduğunu belirtmekle yetiniyordu. Asıl ilgi alanı, ekonominin yönlendirilmesi üstüneydi. *Opus Dei*, İspanya'nın kendi olanaklarıyla teknoloji geliştiremeyeceği düşüncesinden hareket ediyordu. O halde, dışardan teknoloji alınmalıydı. Ama teknoloji ithali dövize, döviz de ucuz ve kaliteli mal üretip ihraç etmeye bağlıydı. Bu nitelikte bir üretim ise gelip dünya standartlarında teknoloji yokluğunda tıkanıyordu. O zaman bu kısır döngü içinde kalmanın bir anlamı yoktu. İspanya, herşeyi göze alarak dışa açılmalı ve modern kapitalist dünyayla hesaplaşmalıydı. Bunun için de, önce, otarki anlayışı yıkılmalı ve fiyatların kaynak dağılımını tayin edeceği bir pazar ekonomisi kurulmalıydı.

Opus Dei, bu görüşleri savunarak iktidar koridorlarında yükseldi ve 1957 şubatında yapılan kabine değişikliğiyle ekonomik işlerin yönetimini ele geçirdi. Bu görüşler, önceleri ürkek, daha sonra kararlılıkta ama kesintilere uğrayarak uygulamaya kondu. *Opus Dei*, 1974'e kadar hükümetteki varlığını sürdürdü. Daha sonra etkisini yitirdi.

Opus Dei'nin ekonominin yönetimine geldiği ilk yıllarda İspanya IMF, Dünya Bankası ve OECD'ye katıldı. AET'yle görüşmeler başladı. 1959'da hükümet *Opus Dei*'nin hazırladığı İstikrar Programı'nı kabul etti. Bu programla dış ticaret açığı ve enflasyonun önlenmesi, ekonomiye miras kalan hantallıkların giderilmesi ve modern bir ekonominin yaratılması hedefleniyordu. Suni olarak yüksek tutulan *pezeta* devalüe edildi. İthalat sınırlandı. İhracaata parasal teşvik verildi. Kamu harcamaları kısıtlandı. Krediler azaltıldı. Ücretler donduruldu.

1962'de İstikrar Programı — dedikle-rine göre — başarıyla sona erdi. Dillerde İspanya mucizesi lafı dolaşıyordu. Gerçekten de 1960'lar İspanya'nın sosyo-ekonomik yapısına köklü dönüşümler getirdi. Aslında "İspanya mucizesi", bazı tarihsel şanslarının iyi değerlendirilmesine dayanıyordu.

Bir kere, 1960'lar dünya kapitalizminin şahlandığı yıllardı. Rejim bu fırsatı kaçırmadı. Teknoloji transferi ve sanayii modernleştirmedeki döviz darboğazı başlıca üç kaynakla aşıldı: Dış krediler, turizm gelirleri ve yurt dışındaki işçilerin yolladıkları dövizler. (1973'de F. Almanya'daki İspanyol işçiler yarım milyona, Fransa'dakiler de 250 bine ulaşmıştı.)

1960'lı yıllarda, gayri safi milli hasıla her yıl ortalama %7 arttı. 1957'de kişi başına düşen milli gelir 300 dolarken, 1971'de 1.070 dolara, 1974'de 2.446 dolara yükseldi. Sanayi üretimi 1960-70 arasında üç katına çıktı. 1970'den 1975'e %40 daha arttı. İspanya 1940'da ihracaatının %40'ını tarım ürünleriyle sağlayan bir tarım ülkesiyken, 1973'de artık bu oranın %18'e düştüğü bir sanayi ülkesi olmuştu.

Tablo 2

Yıllara göre aktif nüfusun sektörel dağılımı (1974'de toplam nüfus: 35.219.000)

Yıllar	Tarım Balıkçılık	Sanayi	Hizmet
1950	%50	%26	%25
1960	%41.7	%31.8	%26.5
1970	%29.1	%37.3	%33.6
1974	%23.1	%37.2	%39.7
1979	%20.4	%34.4	%45.2

OECD, *Economic Surveys, Spain*

Kilise

Başlarda kiliseyle Franko'nun arası çok iyiydi. Kilise, İç Savaş'ta açıkça Franko tarafını tutmuştu. Rejim de bu desteği ayakta tutmak için örneğin 1944'de koyduğu boşanma yasağı gibi yöntemlerle kilisenin gönlünü hoş tutmaya çalışıyordu. 27 Ağustos 1953'de Vatikan'la imzalanan konkordato bu yolda önemli bir adım oldu. Bu anlaşmayla kiliseye geniş ekonomik ve hukuksal imtiyazlar tanındı. Örneğin, bir papaz suç işlediğinde ancak bağlı olduğu piskoposun izniyle yargılanabilecekti. Franko, bunlara karşılık olarak, Vatikan'dan çok muhtaç olduğu belli bir uluslararası onay alıyordu.

Ne var ki, 1960'lara doğru, kilise artan toplumsal hoşnutsuzluğun etkilerini üzerinde hissetmeye başladı. İşi insan unsuruyla, bu arada onun günlük sorunlarıyla uğraşmak olan kilise, bütün ülkeye yayılmış cemaat örgütünü, hiyerarşisinin altında ipe dizer gibi dizemezdi. Özellikle, "taban örgütleri", toplumdaki dalgalanmalara belli ölçüde yanıt veremezse cemaatin liderliğini elden kaçırır, toplumdan soyutlanırdı. Bu nedenle, kilise hiyerarşisinin yığınlarla en çok ilişki içinde olan kesimleri, yer yer, toplumsal hoşnutsuzluğun sözcülüğüne soyundular. 1960'larda işçi hareketinin yükselişi koşullarında, kimi yerel papazlar illegal örgütlerle doğrudan işbirliğine girdiler. Öyle ki, *İşçi Komisyonları* yarı gizli toplantıları için kilise binalarının dokunulmazlığından yararlanıyordu.

Tabanın, dolayısıyla toplumun nabzındaki değişmeleri yakalayan kilise elitinde, kilisenin rejimle özdeşleşmiş imajının İspanya'nın geleceği için büyük bir dezavantaj olduğu görüşü taraftar kazandı. Bu görüş, Papa 23. John'un 1961'deki yıllık konuşmasına sızdı. Papa, konuşmasında Franko'ya isim vermeden çatıyordu. Bu nedenle, konuşma İspanya basınında tam metin verilmedi. Franko, Papa'ya, *"Movimento katoliktir"* diyerek *Cortes*'den yanıt verdi.

Vatikan, Franko sonrası İspanya'da kilisenin konumunu sağlama almak için kolları sıvadı. Rejimle kendisi arasına mesafe koyan piskopozların işbaşına gelmesi yönünde ağırlığını koymaya başladı. Din adamlarıyla halk arasında daha doğrudan ilişki kurmak için çeşitli girişimler yapıldı. Toplumun nabzı dikkatle izleniyordu. Vatikan, bundan sonraki yıllarda ana taktiğini, kilise kurumunu yıpratmamak ve İspanya'nın yeniden kuruluş dönemine güçlü girmek yönünde tuttu.

Vatikan'ın bu taktiğiyle yetişen yeni kuşak piskopozlar, 1960'ların sonunda Piskopozlar Konferansında (Episcopal Conference) çoğunluğu sağladılar. Yeni siyasetin sözcülerinden Toledo başpiskopozu kardinal Tarancon, 1969'da İspanya başpiskopozu oldu.

Tarancon ekibi, kiliseyi tamamen yeni görüşlere kazanmak için 1971'deki Kilise Kongresine (Ecclesiastical Congress) hazırlanmaya başladı. Bütün ülkeye yayılmış 18 bin papaza — devasa örgüt — toplumsal, siyasal sorunlara ilişkin anketler yollandı. Bu anketler temelinde, toplumsal muhalefeti kiliseye kanalize edici karar tasarıları hazırlandı. Kilise İç Savaş'ta yalnızca bir tarafı tutmamalıydı, her iki tarafı da kucaklamak için gayret sarfetmeliydi yolundaki karar, büyük gürültülerle 78'e karşı 138 oyla kabul edildi.* Bu karar, kilisenin İç Savaşı kazanan koalisyon ortaklığından resmen ayrılması ve Franko'ya savaş ilan etmesi demek oluyordu.

Kiliseyle Frankocuların çatışması, 1973'de öldürülen başbakan Carrero Blanco'nun cenaze töreninde skandal düzeyine ulaştı. Törende bağnaz Frankocular "Taranco'ya ölüm", "kızıl papaz defol" diye bağırdılar.

Bir başka skandal da 1974 martında patladı. Bu tarihte Bilbao piskopozu Antonio Anoveros, Bask ülkesindeki ulusal baskıyı protesto eden bir vaaz verdi. Franko, Anoveros'u Roma'ya sınırdışı etmek üzere ev hapsine aldırdı. İspanya başpiskopozu kardinal Tarancon sert çıktı. Franko'yu kastederek "kilise işleyişine doğrudan ya da dolaylı müdahale edenlerin" aforoz edileceğini duyurdu. Rejim geriledi, zevahiri kurtaran bir formülle iş örtbas edildi.

Kilisenin Franko sonrası döneme "alnı açık" girme taktiğinin son örneği, Franko'nun cenaze törenine karşı alınan tutum oldu. Kardinal Tarancon cenazeye gitmeyip alt düzeyde birini yolladı. Törenin sönük geçmesi için elinden geleni yaptı. İki gün sonra yapılan Juan Carlos'un taç giyme törenine ise kilise vargücüyle katıldı.

* İç Savaş'ta 7 bin papaz öldürülmüş, binlercesinin kulakları kesilmişti. Bu yüzden, eski kuşak "kulaksızlar" karara karşı çok direndiler.

Devam edecek

"İşçi sınıfının gerçek birliği, onun kendi partisi olan komünist partisi içinde ve çevresinde örgütlenmesi ile söz konusu olur."

"Legal sosyalizm"in "birlik"i üstüne

Mercan Köklü

Türkiye'de yalnızca yazın değil, siyasal yaşamın hareketlenmesinin, yığın çıkışlarının da getirdiği bir hararet var. *Ara rejim*in çözülmesi umduğumuzdan da hızlı oluyor. Burjuva "kahraman"lar deste deste piyasaya döküldüler. "Demokrasi" demagojisinde şampiyonluk için İnönü'sü, Ecevit'i, Gürkan'ı hatta Cindoruk'u bile "başa" güreşiyor. Öte yandan menşeviklerin "Sol Birlik" de kuyrukta bir yer kapmak için öpmedik etek bırakmıyor.

Söyleyene, yapana değil de söyletene, yaptırana bak derler. Burjuvazinin çeşitli sözcülerini, oportünistleri, devrime karşı beşinci kol görevlilerini çuval çuval meydana döktüren şey, partimizin 5. Kongre kararlarında da belirttildiği gibi, ara dönemin giderek yoğunlaşan çelişkileri, sınıf savaşımının hissedilir ölçüde yükselmesidir. Halkta gericiliğe, düzene karşı birikmiş kinin, öfkenin ve demokrasi özleminin meydanlarda kontrol edilemeyen belgilerle kendini açığa vurmasıdır. Ülke sokaklarında, biraz çekinerek de olsa sokakları gümbür gümbür inleten rejim aleyhtarı belgiler artık atılabilmektedir. Dönem baş döndürücü bir hızla işlerin iyiden iyiye açılmakta olduğunu müjdelemektedir.

Elbette, bu değişimin burjuvazi de çok iyi farkındadır. Birikmiş öfke ve kinin *yine* burjuva kanallara akıtılması için dört elle çaba gösteriyor. Cindoruk'a bile "demokrasinin önünü açıyorum, istediğimi söylerim"i dedirterek, menşeviklere ise, değil SODEP'in, DYP'nin bile eteğini öptürterek burjuvazi hazırlanıyor. Ne için? Yeni koşullarda "hegemonya"nın yine burjuva ellerde tutulabilmesi için. İşçi sınıfına, komünistlere, devrimci guruplara nefes aldırtmamak, ama "demokrasi" sözünü şarlatanların elinde oyuncak edebilmek için. Yığınların öfkesini burjuva kanallara akıtabilmek için.

Burjuvazinin bu hesaplarını, faşizmin ardından gelen dönemin de çözülmesiyle *doğacak* siyasal boşluğu alelacele doldurma çabasını çok çeşitli yayınlarda, çok çeşitli köşe yazılarından rahatlıkla izlemek olanaklıdır. Burjuvazi meydanı devrimci düşüncelere bırakmamak, varolan tepkileri düzen içinde yerli yerine oturtmak çabasındadır.

"Geniş birlik" özlemleri

Burjuvazinin bu çabası çerçevesinde, "demokrasi" demagojisinin yanısıra herkesin, diline doladığı bir konu da, "solun birliği"dir. *Tercüman* yazarları bile şimdi HP, SODEP ve DSP'nin gelişme ve birleşme potansiyelleri üzerine yazı döktürüyorlar. "Marksist"(!), "sol"cu kalemler de hem meramlarını, hem de *tavsiyelerini* yazıya dökmeden edemiyorlar. Bunun son örneklerinden biri, Murat Belge'dir. *Yeni Gündem*'in 25. sayısına yazdığı "Solun Birliği" başlıklı yazısında Murat Belge, solun birliğinin en ideal biçiminin, sosyal demokrat, sosyalist, "komünist" herkesin örgütsel birliği olduğunu belirtiyor. Ancak, diyor, bu ideal biçim her yerde olamayabiliyor. Bu nedenle, ayrı ayrı örgütlenip, yine "birlik" olmak ikinci iyi almaşıktır.

Murat Belge, hem ideal biçime, hem bunun olamayaşına ve ikinci iyi almaşığın gerçekleşmesine İngiltere'den örnek veriyor:

"Bazı ülkelerde solun kayda değer bölümlerini içine alan, yönetimi görece ılımlı, tek bir politik örgüt olabiliyor. Bunun tipik bir örneği İngiltere ve İşçi Partisi. Özellikle Tony Benn'in önerilerini benimsemiş duruma gelen İşçi Partisi, eskiden kendi dışında duran sol fraksiyonları da kucaklamayı başardı. Bilindiği gibi, dünyadaki en demokratik komünist partiler de 'parti içinde fraksikyon olarak yaşama hakkı'nı resmen tanımadılar. (İtalyan Komünist Partisi'nin bir vakit kendinden kopup ayrı parti kuran Magri ve arkadaşlarını yeniden kabul etmesi bu yolda bir adım sayılabilir belki.) İngiliz İşçi Partisi şimdi bunu resmen yapıyor: Troçkist vb. herkes parti üyesi olabiliyor. Bir şartla: parti içindeki bir gurubun gizli toplantı yapma hakkı yok. Herkes kendi ayrı fikrini savunabilir ve muhafaza edebilir, ama toplantılar ve tartışmalar açık olacaktır."

Bundan sonra, Murat Belge, son dönemde İngiltere İşçi Partisi'nin, hatta Tony Benn'in, Marksist guruplarla ilişkisinin pek dostane olmadığını belirttikten sonra, "İngiltere'de bile bütün solun bir örgütsel çatı altında birlikte varolması kolay olmuyor" diyor. Böylece en ideal biçimden ikinci iyi almaşığa geçen Murat Belge, onu da yine İngiltere'den şöyle örnekliyor:

"İngiltere'de solun büyük bölümünü İşçi Partisi temsil ederken Komünist Parti de varlığını sürdürür. Bu parti bir süreden beri eski Komintern geleneğinden kopmuş, daha yakın bir zamanda Avrokomünizmi benimsemiştir. Öteden beri sendikalarda varlık gösterir, ama orada da İşçi Partisi karşısında azınlıktadır. Seçimlerde hemen her zaman İşçi Partisi'ni destekler. Bütün bu handikaplarına rağmen düşünsel bir canlılığa sahiptir ve gündeme getirdiği sorunlar İşçi Partisi içinde de tartışılır. *Özellikle bu yanıyla bağımsız bir varoluş ve somut bir işlevi olduğu söylenebilir." (Yeni Gündem*, sayı:25, 1-15 Temmuz 1985) (abç)

Murat Belge'nin yaptığı bazı verisel yanlışları (son dönemlerde "Marksist" guruplarla aranın bozulmasından Tony Benn'i sorumlu göstermek, şu sıralarda bazı Troçkistlerin İşçi Partisi'nden atılmış bulunduklarını belirtmemek gibi) bir yana bırakalım.

Bir kez Murat Belge, komünist partisi kavramını bulandırıyor. Bunu yaparak sola da, birliğine de büyük zarar veriyor. Fraksiyonlara izin veren, "fikir özgürlüğüne" sahip, pek demokratik ama merkeziyetçiliğin adının bile geçmediği bir "komünist" partisi anlayışı solun temel direği olan işçi sınıfını hançerlemek demektir. İşçi sınıfının öncüsüz kaldığı bir ortamda solun birliği, belki birkaç reform yaptırmaktan öte bir işe yaramaz.

İkincisi, ideolojik, siyasal, örgütsel bağımsızlığı, merkeziyetçiliği ve çelik disiplini saklı kalmak kaydıyla, *duruma göre,* komünist partisinin daha geniş bir sol örgüte katılması düşünülebilir. Ama Murat Belge'nin düşündüğü böyle bir katılma değildir. Onun kafasında liberal bir "fikir özgürlüğü" şemsiyesi altında toplaşmak ve "özgürce" tartışmak, yalnızca tartışmak vardır. Devrim gibi ciddi bir eylemin ise tartışmayla yürümeyeceği açıktır. Böyle bir anlayışla "solun birliği" işçi sınıfının gerçek birliğinin engellenmesi, anlamına gelir.

Burjuvazi ve onun beşinci kolu, reformlar belgisiyle işçi yığınlarını hedeften çarpıtmaya çalışacak, komünistler ise sınıfın ve devrimci güçlerin devrim hedefiyle bağlı birliğini savunacaktır.

İngiltere'nin tarihinde "solun birliği"ne ilişkin ilginç bir örnek vardır. Bilindiği gibi, İşçi Partisi, yalnızca kişilerin değil, sendikaların, derneklerin ve siyasi partilerin de üye olabildiği bir örgütsel yapıya sahiptir. Çok eskiden, Britanya Komünist Partisi, hem de Lenin'in önerisiyle, İşçi Partisi'ne üyelik için başvurmuştu. Ama reddedildi. O zaman, o partinin yayacağı doğru etkiden korkuldu. Daha sonra, o parti birçok yanlış yaymaya başladıktan sonra ise, bu kez de herhalde "ne olur ne olmaz" diye yine reddedildi. Yani İngiltere'nin siyasi kültüründe bile "geniş birlik", işçi sınıfının gerçek birliğinden korkunun kılıfı olmaktan kurtulamadı.

Gelelim Türkiye'ye. Murat Belge, özlediği tür geniş birliğin Türkiye'de olamayacağını biliyor. Bu nedenle ayrı bir sosyalist örgütlenmeyi düşünmenin gerektiğini belirtiyor. Ama bunun hemen güvencesini de veriyor. Merak etmeyin, "oy temelinde hiç ayrışmaya, bölünmeye gidilmeyebilir" diyor ve ekliyor: "Politika zaten bu esneklikleri yapma sanatı değil midir?"

Murat Belge, legal bir sosyalist parti kurulmasına, solu bölmemek gerekçesiyle karşı çıkanlara "oyları bölmeme" güvencesini vererek, bugünkü "demokrasi" şarlatanlarına legal sosyalist parti izni koparmaları için ricada bulunuyor. Başka bir deyişle Murat Belge gibileri de, kuyrukçu legal sosyalist örgütlenme yolundan devrimci birikimi yine burjuva kanallara akıtmayı tasarlıyorlar.

Herkes istediği gibi düşünebilir. Komünistler de düşüncelerini hiç kimseden *legallik dilenmeden,* kendi bildikleri yoldan, yığınlara anlatacaklardır. Komünistler illegal, illegal olduğu için de her koşul altında özgür olan özlerini koruyarak böyle bir "legalizm" sapmasına karşı canla başla mücadele edeceklerdir. Çünkü "legal sosyalizm" düşüncesi, günün en tehlikeli demagojileri arasında ön sıralara yerleşiyor. DSP'nin kuruluş çalışmalarının, "Sol Birlik"'in, ortaya çıkışının, TKP-Resmilerin "TKP'ye özgürlük" belgisini öne çıkartan kitaplar basmalarının ve de nihayet "legal sosyalizm" sözlerinin yazıya yeniden dökülmesinin birbiri ardısıra gelişmesi *tesadüf müdür?* Burjuvazinin çok hoş "tesadüf"leri var!

"Solun birliği" dendiğinde biz komünistlerin aklına ilk gelen solun temel direği olan işçi sınıfının birliğidir. "İşçi sınıfının birliğinden, onun Marksizm-Leninizm ve proleterya enternasyonalizmi temelinde çalışan *partisinin* güçlenmesini anlıyoruz. (...) İşçi sınıfının gerçek birliği, onun kendi partisi olan komünist partisi içinde ve çevresinde örgütlenmesi ile söz konusu olur." (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz,* 1983, s.43-44)

"Solun birliği"ne gelince. Çeşitli sınıfların kendi içinde sağı solu vardır. Demek ki "solun birliği" denince sağ-sol ayrımından önce toplum çapında bir sınıfsal yaklaşım gereklidir. Böyle bir yaklaşım ise burjuvaziyi sol kavramından tümüyle atar. Burjuva solu, "solun birliği" içinde değildir. Sol, işçi sınıfından ve küçük burjuvazinin sol kesimlerinden oluşur.

Başka bir deyişle, komünistlerin solun birliğinden devrimci güçlerin birliğini anladığını, devrim hedefine bağlı bir birlik anladığını söylemek yerinde olur.

Burjuvazi ve onun beşinci kolu, reformlar belgisiyle işçi yığınlarını hedeften saptırmaya çalışacak, komünistler ise sınıfın ve devrimci güçlerin devrim hedefiyle bağlı birliğini savunacaklardır. "*İşçi sınıfının hegemonyasına destek olacak cephe!* Çünkü proleter hegemonyası gerçekleşmeden toplum kurtuluşa gitmeyecektir. İşte bizim cephe anlayışımız!" (R. Yürükoğlu, *Durum ve Görevlerimiz, 1983,* s.58-59) Bu cephe anlayışımız, aynı zamanda sol birlik anlayışımızdır.

"Legal sosyalizm" özlemleri

"Birlik" ve solda birliği nasıl anladığımızı kısaca ele aldıktan sonra, Murat Belge'nin yazısında değinilen "sosyalist örgütlenme" hakkında da birkaç şey söyleyelim.

Belge, "sosyalistlerin kendi örgütlenmelerini düşünmelerinin zamanı gelmemiş midir?" diye soruyor. Bu soru komünistlerin yanıtını çoktan verdiği bir sorudur. "Türkiye'nin yazgısı devrim, gereksinimi partidir." Özü *illegal* olan, burjuvazinin hiçbir koşulda varlığına tahammül edemeyeceği, *illegal* örgütleri, ama legal alanda yoğun çalışma yapan kadroları ve yığınlara vereceği "devrim ve sosyalizm" bilinciyle demokrasi savaşımının da başına geçmeye aday bir komünist partisidir. Bu parti vardır.

Murat Belge'nin sorusuna kendisinin verdiği yanıt "legal sosyalizm"dir. Yanlış bir sorunun yine yanlış yanıtı! Lenin ne güzel söylemiş:

"Dünya işçi sınıfı, sosyalist bir partiye sahip olma hakkının tanınması için değil, *iktidar için,* ve toplumu yeni bir temelde yeniden örgütlemek için savaşıyor." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.18, s.44)

Burjuvazinin beşinci kolları, "demokrasi" ve "devrim", "illegal" ve "legal", "birlikte savaşım" ve "hegemonya" kavramlarını birbirlerinden kopararak halkın *devrimci* birikiminin elini kolunu kırmayı amaçlıyor. "Solun birliği"ni tartışıyor, sosyal demokratları, legal sosyalizmi, halkın bilincini bulandırmak için öne sürüyor. Menşeviklerin "TKP'ye özgürlük" belgisini tozlu raftan yeniden indirmelerinin, bu çerçeveden bakıldığında, başka ne anlamı var ki?

"Sol Birlik", "Solun Birliği", legal sosyalizm demagojilerinin üstüne üstüne gitmek gerekiyor. Hem demokratik istemler uğruna, legal örgütlerdeki savaşımı yükseltmek, hem de bu çabaları devrim hedefine bağlamak, *illegali* güçlendirmek gerekiyor.

Örgütlenme gereksinimi ile kıvranan yığınlara söyleyeceğimiz de açıktır:

"Halkın değişik kesimlerinin toplumsal gelişmenin önünde duran ana düşmana yönelmiş hoşnutsuzluklarının, karşı çıkışlarının, şu ya bu burjuva değirmenine su taşıması ya da kör patlamaların çölünde buharlaşıp gitmesi yerine tek bir kanalda, proletaryanın devrim kanalında birleşmesi ancak gerçek bir komünist partisinin aracılığıyla olabilir." (Y. Çağlar, *İ.S.* sayı:285, s.5)

Halkın demokratik istemlerine tercüman olamayan, demokrasi savaşımı içinde eğitilmemiş, pişmemiş bir işçi sınıfı devrimde hegemonyayı kuramaz. Devrimini yapamaz.

O halde, *illegal* örgütlenme gereğini unutmadan *legal* örgütlenmelerin içine dalarak, demokrasi savaşımının öncülüğüne! Başka yolumuz, başka başarı şansımız yoktur! Demokrasi savaşımını yükseltelim, devrim savaşımına bağlayalım. Ufkumuz aydınlıktır.

Birleşmiş Milletler Nairobi kadın konferansı

Bundan 10 yıl önce, 1975'de Meksika'nın başkentinde toplanan bir Birleşmiş Milletler konferansında 1975-1985 arası "kadın için 10 yıl" olarak ilan edilmişti. Bu 10 yıl için kadınlara eşit haklar hedefi konmuştu. 1985'de 10 yıl tamamlandığı için, bu kez Kenya'nın başkenti Nairobi'de yine bir konferans toplandı. Bu konferansın da hedefi kadın hakları konusunda 2000 yılına kadarki stratejiyi çizmek olarak konmuştu.

140 ülkeden 14000 kadının katıldığı konferans iki aşamalıydı. Birincisi daha çok gayriresmi kadın örgütlerinden delegasyonların, öbekler oluşturarak çeşitli konuları tartıştıkları forumdu. İkinci aşama ise bir ülkeyi resmen temsil eden delegasyonların katıldığı konferanstı.

Böyle konferanslarla değil genel olarak kadın sorununun, kadınların eşit işe eşit ücret gibi bazı tekil sorunlarının bile çözülmeyeceği açıktır. Ama gerici bazı resmi delegasyonlar, kadınların bugün ulaştığı düzeyi de geri çekmeye çabaladılar. Konferansa siyaset karışmasın, yalnızca kadınları ilgilendiren sorunlar görüşülsün telkinleri bu çabanın en somut örneğiydi.

Konferansta, Türkiye'den resmi bir delegasyonun yanısıra İKD'den temsilciler vardı. Ayrıca İngiltere'den giden bir delegasyona bizim bir yoldaşımız da katıldı. Katılan Nergis Durukan yoldaşımıza konferansa ilişkin gözlemlerini sorduk. Aşağıda onun anlattıklarını aktarıyoruz.

7 Temmuz gecesi Nairobi'ye gitmek üzere yola çıktık. 8 Temmuz sabahı vardık. Kenya'da mevsimin kış olmasına rağmen pırıl pırıl bir gündü. Sıcaklık 22 dereceydi. İndiğimizde çok cüzi bir miktarda bile olsa yabancı parayı Kenya parasına çevirebilmek için formalar doldurmak, pekçok kağıdı imzalamak zorunda kalış batılı delegeleri çok şaşırttı, ancak bizim hiç de yabancısı olmadığımız uygulamalardı.

Uçaktaki Amerikalı delege sayısı, Amerika'nın konferansa bir çıkartma yaptığı izlenimi yaratmıştı bizde. Nairobi'ye indiğimizde yanılmadığımızı anladık. Forum başladığında Amerikalı delegelerin sayısının 2 bin olduğunu öğrendik. Toplam delege sayısı ise 14 bin kadardı.

Dünyanın dört bir yanından gelen kadınların pekçoğu, toplantıya ulusal giysileriyle katılıyordu. Bazı ülkeler ise ülkelerindeki kadının durumunu tartışmak üzere erkeklerden oluşan delegasyon yollamıştı.

10 Temmuz 1985'te Kenyatta Konferans Merkezinde Forumun açılışı

Hesaplar bozuldu

Konferansın ilk aşamasında, 10-19 Temmuz tarihleri arasında, herhangi bir ülkenin resmi sözcüsü olmayan örgütlerin katılması için bir forum düzenlenmişti. Bu forumda, bir hafta sonra başlayacak ve 26 Temmuz'da sona erecek olan büyük konferansa katılacak resmi sözcülerin alacakları kararlara bir temel oluşturmanın amaçlandığı söyleniyordu. Ancak pratikte pek öyle olmadığı anlaşıldı.

Bir kez, resmi sözcü olmayan örgütlerin (Bunlara *non governmental organisation* — NGO deniyordu. Biz de NGO diyeceğiz) büyük çoğunluğu Birleşmiş Milletler'in tanıdığı örgütlerdi. Dolayısıyla bulundukları ülkelerin hükümetleri tarafından desteklenen ya da en azından tanınan örgütlerdi. Özellikle de orta ve az gelişmiş kapitalist ülkelerin NGO'ları, hükümetlerinin siyasetine ters düşmeyen, onun bir devamı olan örgütlerdi. Gerek gerici hükümetleri temsil eden delegasyonlar, gerekse gerici NGO'larla, tüm forum kontrol altında, diplomatik ve "zararsız" düzeyde tutulmaya çalışıldı.

İşlenmeye çalışılan tema, "kadınların kadın olma temelinde birleşmeleri gerektiği ve bu forumun da bunu yaşama geçirdiğiydi." Bu forumda "yalnızca kadın sorunları ele alınmalı, tartışılmalı, politika karıştırılmamalıydı. 'Politika' karıştığı ölçüde forum başarısızlıkla sonuçlanacaktı." Ancak yaptıkları bu hesaplar tam gerçekleşmedi. Sosyalist ülkelerden ya da ilerici örgütlerden gelen delegeler bu hesapları bozdular.

Forumun örgütlenişi

Forum boyunca tüm delegelerin biraraya geldiği bir toplantı yapılmadı. (Açılış ve kapanış toplantıları hariç, ancak bunlar da bir kültürel gösteri niteliğindeydi.)

Açılış, BM Konferansının yapıldığı Kenyatta Konferans Merkezi'nde oldu. Açılışta açılış konuşmaları, mesajlar ve dans gösterileri yer aldı.

Kapanış toplantısı 19 Temmuz günü saat 5'de başladı. Bu da din propagandasıyla dolu bir kültürel gösteriydi. Zaten forum boyunca, Dünya Kiliseler Konseyi başta olmak üzere çeşitli din kuruluşları eliyle yoğun bir din propagandası yapıldı.

Forum, çalışma gurupları biçiminde örgütlenmişti. Çalışma gurupları hakkında genel bilgilendirme ve birbiri arasında eşgüdüm yoktu. Toplam 1000 çalışma gurubu vardı. Günde ortalama 100 kadar çalışma gurubu toplantısı yapılması planlanmıştı. Ancak resmen ilan edilmeyip, salon verilmeyen, üniversite kampusunun çimenleri üzerinde toplanan çalışma guruplarıyla sayı yükseldi.

Gerek forumun, gerekse forum sırasında Kenya hükümetinin örgütlediği eylemlerin örgütlenme düzeyi çok düşüktü. Kayıt masasının yeri ve yöntemi hergün değişiyordu. Yayın ve malzeme satılan, sergilenen masaların yeri, çimenlerde örgütlenen çalışma gurupları gibi konularda hergün yeni kural getirildi, hiçbiri de işlemedi.

Taşıma güçlüğü nedeniyle, satmak üzere yayın götüren NGO yok gibiydi. Yalnızca sergileme yapıldı. Dağıtmak üzere yayın götüren ülke sayısı ise oldukça yüksekti. Örneğin Küba birçok kitapçık dağıttı.

Forumun örgütsüzlüğü, dağınıklığı delegasyonlara da yansıyordu. Ön hazırlığını iyi yapmış, örgütsel birliği olan delegasyonlara az yansıdı. Bazı ülkeler (özellikle ileri kapitalist ülekelerin çoğu) foruma ciddi hazırlanmıştı. Örneğin, Kanada yolladığı delegelere iki hafta süreyle koordinasyon vb. konularda kurs vermiş.

Forum Nairobi Üniversitesi'nde yapıldı. Gerici örgütler Üniversite'nin en güzel salonlarında toplantı yapıyordu. Konuşmalar anında 5 dile çevriliyordu. Diğer pekçok örgüte ya hiç salon verilmedi ya da verilen salonlar ana kampustan kilometrelerce uzaktaydı.

Forum delegelerinden basın temsilcisi olanlar ve BM'nin tanıdığı NGO'ların sınırlı sayıda delegesi Konferans'a katılabiliyordu. Ancak resmi hükümet delegelerinin foruma katılmasına bir sınırlama yoktu.

Forumun "diplomatik" düzeyde tutulma çabasına rağmen bazı okuma guruplarında sert tartışmalar hatta çatışmalar oldu. Filistin, Eritre, İran gibi. Bazılarına güvenlik görevlileri getirildi. Bu tür toplantılardan biri de Kıbrıs konusundaki çalışma gurubunundu. Türkiye'yi temsil eden delegelerden Emel Doğramacı, Kıbrıs konusundaki toplantıdan atıldı.

Kenya hakkında

Kenya hükümeti, Kenya'yı delegelere iyi gösterebilmek için aşırı çaba içindeydi. Öyle ki bir şikayetiniz varsa bu dikkate alınmayabiliyor ancak "biz Kenya hükümetinden bunu beklemezdik" dediğiniz anda sorun çözülüyordu.

Forumun başlamasına birkaç hafta kala şehir merkezinin görünümü birden değişmişti. Halkın yıllardır şikayetçi olduğu çukurlar kapatılmış, sarhoşlar, dilenciler uzaklaştırılmıştı. Bunların hapishanelere konduğu, BM Konferansı'nın ardından şehre Papa geleceği için uzun süre hapiste kalmak zorunda oldukları söyleniyordu. Forum için birkaç hafta erken giden delegeler bu ani değişikliğe şahit oldular. Turistler parasını ödedikleri otellerden çıkarılıp delegeler yerleştirildi.

Ancak bu çabalar şehir merkezine yönelikti. Şehir merkezinden uzaklaşıldığında ya da başka şehirlere gidildiğinde tüm olağan şehirsel sorunlar apaçık ortadaydı.

Kenya hükümeti 14 Temmuz pazar günü delegeler için parasız gezi düzenledi. Biz Narok'ta bir Masai köyüne gittik. Kenyalı kadınların arıcılık konusunda bir projesi delegelere gösteriliyordu. Köyün çocukları sessizce yaklaşıp delegelerden para istediğinde makinalı tüfekli güvenlik görevlileri tarafından uzaklaştırıldılar.

Delegeler şehir merkezindeki otellerde ya da Üniversite Kampusunda kalıyordu. Üniversite Kampusu en ucuz yerlerden biri olarak niteleniyordu — günde 17 dolar! (Kenyalılar forum ve konferans boyunca hiç alışveriş yapmadıklarını, zira herşeyin fiyatının 3 katına çıktığını söylediler.) Biz şehrin gecekondu bölgesi olan Eastleigh'de kaldık. Burada halkın gerçek yaşamını ve çarpık gelişen kapitalizmin sonuçlarını daha yakından izlemek olanaklıydı. Otobüslerin kapısındaki izdiham nedeniyle penceresinden otobüse dolan insanlar çok doğal karşılanan bir manzaraydı.

Bizim delegasyon

Ben, İngiltere'de yaşayan göçmen kadınları temsil etmek üzere oluşturulan bir delegasyonla gittim. Delegasyonda benden başka İranlı, Etyopyalı ve Somalili 3 kadın vardı. "Kadın Onyılı Eylem Komitesi" oluşturduk, forumda sunmak üzere, göçmen ve ilticacı kadınların sorunlarını ve istemlerimizi açıklayan bir tebliğ hazırladık.

Gerek gitmeden önce, gerekse Nairobi'ye vardığımızda toplantı yeri için başvurduk ancak sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine çimenlerde toplanmaya karar verdik. Gün saptayıp duyuru yaptık. Katıldığımız çalışma guruplarında söz alıp konuşmalar yaptık, toplantımızı duyurduk.

Göçmen ve ilticacı kadınlar konusunu Dünya Kiliseler Konseyi tekeline almıştı. Konuya genel yaklaşımı ilticacıların zavallı, yardıma muhtaç oldukları doğrultusundaydı. Bir başka yaklaşım da hiç sorunlara değinmeyen, "iyimser"likti. Bunlar da "göçmen kadınlar olarak çok güzel çalışmalarımız, projeleri-

miz var, kurutma çiçekler vb. yapıyoruz" diyorlardı. Bu yaklaşımlarla, bizim konuyu ele alışımız çok farklıydı. Ve bu farklı yaklaşımımıza da özel ilgi vardı.

Biz toplumsal ekonomik, demokratik sorunları en açık biçimde ortaya koyuyor, kadınların bu sorunların çözümü ve demokratik hakları için *savaştığını* anlatıyorduk. İstemlerimizi de afişlere yazıp gerek forum boyunca açtığımız yayın masamıza, gerekse toplantı günü altında toplandığımız ağaca asıp sergiledik, duyurduk.

Çimenler üzerinde toplanmamızın çeşitli zorlukları vardı. Örneğin sabah erkenden gidip boş masa ve sandalye bulup taşımak gerekti. Başka dillere anında tercüme ya da mikrofon gibi olanaklarımız yoktu. Yüksek sesle konuşmamız gerekti. Ancak açık havada toplanmanın yararları da oldu.

Bahçeden yüzlerce delege gelip geçtiği için toplantıyı görüp, ilgi duyan, takılan çok oldu. Çevremizde kalın bir çember oluşturdular. Hazırladığımız broşür kapışıldı. Bazı delegeler konuşmaları banda aldılar. Bir film ekibi tüm toplantıyı filme çekti. Verdiğimiz çarpıcı örnekler ilgiyi daha da arttırdı.

Biz ırkçı ve ayrımcı göçmenlik yasaları, kaçak işçiler sorunu, ilticacıların sorunları, konut, eğitim, sağlık, yaşlıların ve çocukların bakımı gibi sorunları anlattık. Benim anlattığım konular göçmenlik yasaları ve çalışma koşulları, sınırdışı etmeler, kaçak işçiler sorunlarıydı. Bu sorunları anlatırken, İngiltere Türkiyeli Kadınlar Birliği olarak yaptığımız çalışmalardan verdiğim örnekler, Londra İşçi Birliği'nin sınırdışı etmelere karşı kampanyası büyük ilgi uyandırdı.

Çalışma gurupları

Forum sırasında birçok çalışma gurubuna katıldım. Bunlardan yalnızca üçü hakkında kısaca bilgi aktarmak itiyorum. Biri İKD'nin düzenlediği Akdeniz'de Barış konulu çalışma gurubuydu. Biri, global açıdan ilticacıların durumu konulu ve Dünya Kiliseler Birliği'nin düzenlediği bir çalışma gurubuydu. Ötekisi de Akdeniz Kadın Çalışmaları Enstitüsü KEGME'nin düzenlediği, göçmen ve ilticacı kadınların, iş, sağlık ve eğitim sorunları konulu çalışma gurubuydu.

Akdeniz'de barış: Birinci bölümde konuşmacılar Akdeniz'deki değişik ülkelerde durumu anlattılar. Tartışmalar başladıktan sonra Belçikalı bir delege Amerika'nın Sovyetler'den korktuğunu, haklı olarak silahlandığını söyledi. Başka bir anti komünist konuştu. Bu sırada salona Denktaş'ın temsilcisi Latife Birgen ve Türkiye hükümetini temsil eden delegeler geldiler. (Emel Doğramacı ve 2 kadın) Bunlar yukarıda başka bir toplantı düzenlemişlerdi. Bazı olaylar olmuş. Daha sonra aşağıya geldiler.

Bu delegeler de salondayken söz alıp değindiğim noktalar şunlardı:

Bölgede — Akdeniz'de ve Ortadoğu'da — barışa en büyük tehlikelerden biri Türkiye'nin gerici rejimi. Finans kapital dışa açılmayı yalnızca ekonomik değil askeri yoldan da gündemde tutuyor. Basındaki şovenist yaygara, "herkes Türkiye'nin düşmanı" demeleri.

1980 faşist darbesi. İşçi sınıfına, kadın, barış hareketine saldırı.

Faşizm çözüldü, demokrasi kavgası yürüyor. Tekelci kapitalizmin sözcüleri, Kıbrıs'ı işgal eden sosyal demokrasi gerçek demokrasiden konuşuyor. Gerçek demokrasiyi yalnızca işçi sınıfı getirebilir. Bugünün görevi, gerçek demokrasi sahtekârlarına kuyrukçuluk yapan solu, sahte hayaller yayan solu deşifre etmek. Gerçek demokrasinin de gerçek barışın da devrimden geçtiği. Amerika ve Türkiye başka uluslardan değil işçi sınıfından korkuyor. Hem kendi ülkesinde, hem işçi sınıfının iktidarda olduğu ülkelerde. Sovyetler'den de korkularının nedeni bu.

Barış kampanyaları yararlı, ancak barış bunlarla gelmez. Barışçıl dönemler emperyalizmin savaşa hazırlık dönemidir.

Daha sonra Latife Birgen söz aldı. Türkiye'nin Kıbrıs'taki Türklerin haklarını savunmak için Kıbrıs'a gitmek zorunda kaldığı yolunda konuştu ve hemen ayrıldılar.

Türkiye'nin Türk halkını ve Kürt halkını ezerken başka ülkelerdeki Türklerin hakkını savunamayacağını belirttim.

Paneldeki konuşmacılardan İtalyan delege Akdeniz'de ne Amerikan ne de Sovyet üssü istemediklerini söyledi. Bir erkek delege itiraz etti. (International Union of Students temsilcisi) Bir menşevik konuşmacı ise şunları söyledi:

"Biz de hiçbir üs istemiyoruz ve hepsine karşı savaşırız. Ancak bölgede zaten Sovyet üssü yok. Onun için Amerikan üslerine karşı savaşıyoruz."

Menşeviklerin Sovyetçiliklerinin "derinliğine" böylece bir küçük örnek daha eklendi.

Global açıdan ilticacıların durumu: Merdivenler ve sahnenin çevresi de dahil olmak üzere salonda oturacak yer yoktu. 5 dile anında tercüme yapıldı. Amerikalılar başta olmak üzere en gerici delegelerin yanısıra, sıcak savaşın yürüdüğü ülkelerde (Filistin, El Salvador) ve sosyalist ülkelerden de delegeler salondaydı.

Toplantı son derece diplomatik düzeyde ve kontrol altında tutulmaya çalışıldı. 3 konuşmacı diplomatik konuşmalar yaptılar. Slayd gösterileceği açıklandı. Salondan "tartışma ne zaman" diye sesler yükseldi. Slayd gösterisinden sonra olacağı söylendi. İlticacıların "zavallılığını" işleyen slayd gösterisi sırasında "yeter tartışma başlasın" sesleri yükseldi. Slayd gösterisi haç resmiyle son buldu. Bu kez çay arası yapılacak dendi. "Çay arası istemiyoruz" sesleri yükseldi. Oylama yapıldı. Çoğunluk ara verilmemesinden yanaydı. Bu kez "tercümanlarımız çok yoruldu onlar için ara verelim" dediler. Oysa slayd gösterisi sırasında hiç tercüme yapılmamıştı. 10 dakikalık aradan sonra toplantı başladı. Herkes tartışmaya hazırlanırken 4 yeni konuşmacı getirildi. Salondan protestolar yükseldi. Konuşmacılar: Amerika'ya sığınmış Afgan mültecisi, konuşmasına şarkı söyleyerek başlayan bir Filistin'li, Guatemala'lı ve biri daha. Salondan El Salvador'lu bir kadın isyan etti: "Biz de konuşmak istiyoruz."

Uzun konuşmalardan sonra konuşmacılara sorulacak sorulara geçildi. Tartışmalarda sıra gelmeyeceğini düşünerek soru için söz aldım. Sorumu Afghan mülteciye yöneltip yanıtının "evet ya da hayır" olmasını istediğimi belirttim. Soru şuydu:

Türkiye'deki gerici, anti-demokratik rejim işçi sınıfına, ilericilere, 10 milyonluk Kürt halkına saldırıyor. Türk, Kürt, Kıbrıs halkından çok sayıda ilerici Türkiye'nin gerici rejimi nedeniyle siyasal mülteci durumundadır.

1980'deki karşı devrimin ardından Türkiye hükümeti Afgan mültecicilerine kucak açtı. Kürt halkının yaşadığı, savaş verdiği bölgelere yerleştirildiler. Bedava yakacak vb. veriliyor. "Güvenilir, tampon bölge" oluşturdular.

Mültecilerin, yaşadıkları ülkelerin gerici rejiminin işçi sınıfına karşı verdiği savaşta alet olmaması gerekir. Afgan mültecilerin oynadığı rolü onaylıyor musun, yoksa bu role karşı mısın?

Tüm salon soruyu anladı, ancak mükemmel İngilizcesi olan Afgan mülteci soruyu "işitemediğini" söyledi. Daha sonra soruyu yazarak verdim.

Toplantının tartışmalar bölümüne gelindiğinde salonun boşaltılmasına 25 dakika kalmıştı.

Göçmen ve ilticacı kadınlar: Panel konuşmacısı Helma Lutz, Berlin'de Türkiyeli kadınlar arasında çalışan, Türkçe bilen bir kadın. Gerek Helma, gerekse konuşma yapan bir başka Avusturyalı Türkiyeli göçmen kadınlara değindiler.

Benim değindiğim noktalar ise şöyleydi:

Göçün ilerici bir olgu oluşu. Kapitalist ülkeler arasındaki işçi göçünde her iki ülke kâr ediyor, göçedenler her iki ülkede de eziliyor. Türkiye'nin yabancı işçi düşmanlığına karşı tutumu. Ayrıca bizim İngiltere'deki çalışmalarımız.

Dünya Kiliseler Konseyi'nin toplantısında sorduğum sorudan sonra Küba Kadın Federasyonu temsilcisi de dahil olmak üzere bazı delegeler gelip tebrik ettiler. Yunan Kadın Çalışmaları Enstitüsü temsilcileri kendi toplantılarına katılmamı istediklerini söylediler. İKD'nin toplantısındaki konuşmamdan sonra söz alan bir delege, "kendi ülkesinin rejimine en başta eleştiri yöneltebilen kadınları görmekten gurur duyduğunu" belirtti. Bunun gibi daha çok olay oldu.

Tüm bunlar aslında, *İşçinin Sesi*'nin proleter enternasyonalist görüşlerinin dünyanın dört bir yanından gelen delegeler arasında yankılanmasıydı. Burjuva ulusçuluğuna karşı verdiğimiz göstermelik ya da "taktiksel" değil gerçek kavganın, pırıl pırıl ideolojimizin uluslararası bir toplantıda uyandırdığı etkinin sonuçlarıydı. Benim için gurur verici olan da buydu.

Konferansa katılan yoldaşımız başka ülkelerden delegelerle

Kenya'nın Masai kabilesinden kadın delegeler yayın masamızın önünde

Haydar Kutlu'ya göre, burjuvazinin kopardığı "demokrasi" gürültüsü demagoji değilmiş!

Demagoglar demagoglara sahip çıkıyor

Menşevik TKP plenum toplamış. Kutlu'nun plenumda yapmış olduğu konuşma, menşeviklerin bugün vardıkları aşamayı ve bunun Sol Birlik'e nasıl yansımış olduğunu göstermesi bakımından çok ilginçtir. Ben bu konuşmanın bazı yerlerine değineceğim.

Kutlu şöyle demiş:

"Demokrasi istemi ulus çapında yayılan bir istem haline geliyor. Demokratik muhalefet, diktatörlüğe karşı güçler daha somut beliriyor. Bunların profilleri netleşiyor, güçlü ve zayıf yanları daha açık görülebiliyor. TKP'nin önceden gördüğü ayırım çizgisi şimdi daha berrak ortaya çıkıyor. Diktatörlük yanlıları ile diktatörlüğe karşı olanlar ayırımı daha da gelişerek günümüzde demokrasi isteyenlerle ona karşı olanlar ayırımına oturuyor. Diktatörlüğe karşı olan sağdan sola kadar farklı politik eğilimlerin, demokrasi asgari müştereğinde birleşebilecekleri görülüyor. Bu temelde dolaylı da olsa bir iş birliğinin ve diyaloğunun oluşmakta olduğu söylenebilir.

"Kısacası diktatörlük ile diktatörlüğe karşı olan ve demokrasi isteyen güçler arasında çelişki giderek keskinleşme eğilimindedir. Türkiye kritik günlere, bir dönemeç noktasına hızla yaklaşmaktadır."

Buradа sözü geçen "demokratlar" arasında sağ ve sol güçler, yani DYP, SODEP hepsi var. Tam diyorduk ki, "bunlar AP, CHP kadroları, bunlar demokrattı da diktatörlük nasıl gelebildi ve nasıl kalabildi", sorumuzun yanıtını da bulduk:

"Burjuva muhalefet partileri temeldeki bu nesnel zorunluluğu tam kavrıyor değiller. Ancak sezebiliyorlar. Sezdikleri şey, bugün izlenen politikanın sermaye çevrelerinin büyük bir çoğunluğunun da çıkarına olmadığıdır. Bu durumun düzeltilmesi için demokrasinin gerektiğidir.

"Bu nedenle geçmişte demokrasiyi lüks sayanlar demokrasiyi kendi partilerinin çıkarı ile özdeş gören ve kendi dışlarındaki sola karşı trutum alanlar da bugün demokrasi istiyorsa bu istek bir demagoji değildir.

"Ama eğer demokrasi mücadelesine sol sahip çıkmazsa yığınlar bu yolda seferber edilmezse demokrasi sözleri demagojiye dönüşebilir."

Bunları T"K"(?)P'nin genel sekreteri(!) söylüyor. Sol Birlik de kuşkusuz buna benzer düşünüyor. Kutlu sermaye çevrelerini "demokrat" ilan ediyor ve bu çevrelerin bugün yaptıkları demokrasi şarlatanlığına demagoji değildir diyor. Oysa başta Kutlu'nun da söylediği gibi, demokrasi istemi çok yaygın bir istem olduğu içindir ki sermaye çevreleri çıkarlarını demokraside değil ama demokrasiden yana görünmekte görüyorlar, yani demagoji yapıyorlar.

Faşizmin yolunu döşemiş olan bu demagoglar, yaptıkları demagojinin "yüksek" düzeyi açısından bugün daha büyük tehlike yaratıyorlar. Faşizmin çözülmüş olduğu, "Çanlar kimin için çalıyor" sorusunun en çıplak biçimde kafalarda yankılandığı bu ara dönemde, menşevikler ve Sol Birlik, tam da en tehlikeli noktadan sınıf düşmanlarına sahip çıkıyorlar. Demokrasi sözleri demagoji değilmiş ama sol sahip çıkmazsa demagoji olurmuş!

Üstelik bir de Kutlu, "sınıf düşmanlarımız 12 Eylül öncesinin derslerini iyi öğrenmiş gözüküyor ve hata yapmamaya çalışıyorlar" diyor. Demokrasi demagoji, işte bu iyi öğrendikleri dersler ve hata yapmama çabaları içinde baş sıralarda geliyor! Ama konu "demokrasi sözleri" olunca, Kutlu ona demagoji değil diyor.

Kutlu'nun konuşmasında en keskin cümle, "Türkiye kritik günlere, bir dönemeç noktasına hızla yaklaşıyor" cümlesi. Gelgelelim, bu da havada kalıyor zira konuşmada bütün yapılan DYP, SODEP vb. "demokratik güçleri" Özal hükümetini yıkmaya yönelmektedir. Özü keskinlikten bu kadar uzak olunca en keskin söz bile havada kalıyor.

Ayrıca, Kutlu dönemler, taktikler konusunda da, devrimci durumda daha büyük ihanetlere hazırlık yapıyor:

"Burada devrimci bir ortamdan söz etmiyoruz. Bizim sol harekette ne yazık ki bu zayıflık hâlâ vardır. Yani yalnızca devrimci bir ortamda uygulanabilir taktikler dışında başka bir politika uygulamayı bilememek. Devrimci ortamı hazırlayacak gericilik döneminin devrimci taktiklerini üretememek zayıflığı."

Menşeviklerin görevi, her keskin dönemeçte burjuvaziye yardımcı olmaktır. Bugün, devrimci bir ortama gebedir. Demokrasi kavgasının dizginlerini bugünkü burjuva demagoglara kaptıranlar, yarın devrimci durumda da görevlerini yerine getiremeyeceklerdir. Zaten menşeviklerin görevleri ihanet olduğu için, onlar yarınki görevlerine de böyle hazırlanıyorlar.

Kutlu'ya göre, SODEP'in demokrasi anlayışı DYP'den daha ileri, ama DYP de fena değil. Kutlu'nun konuşmasının olduğu *Atılım*'da N. Gürel bu konuyu daha iyi açmış:

"DYP bu gereklere uygun bir politika izlediği, öteki demokrasi güçleriyle birlikte yürümeyi başardığı (siz Sol Birlik'le anlayın — OÖ) ölçüde, Türkiye'de demokrasinin kazanılmasına bir katkıda bulunabilecektir. Sol güçler demokrasinin öteki kararlı savunucular (siz SODEP, DSP, RP vs. anlayın — OÖ) kendi aralarında demokrasi için nedenli sıkı bir işbirliği gerçekleştirebilirse ve DYP'li yurttaşlar DYP'nin demokrasiye ilişkin açıklamalarına bağlı kalmasını ne denli ısrarlı isterlerse bu katkı o denli artabilecektir."

SODEP DYP'den daha ileri, T"K"P'yle aynı demokrasi anlayışında. Biraz çaba gösterilirse DYP de aynı düzeye "yükselebilir" ve Sol Birlik'e girebilir! Böylece Sol Birlik'in neden "sol" olduğu da iyice belirsizleşmiştir!

Kutlu konuşmasında, "bütün bu verdikleri ödünlere" karşılık icazet ricasında bulunmayı da ihmal etmemiş:

"Öte yandan günümüzde demokrasinin de en kararlı savunucusu işçi sınıfıdır. İşçi sınıfının sendikal ve politik örgütlenmesinin önündeki engeller kaldırılmaksızın halkımızın özlediği demokrasi gerçekleşemez."

Kutlu'nun özlemi Türkiye burjuvazisinin emperyalistleşmesi ve ülkeyi süper kârlarla doldurarak burjuva demokrasisini geniş bir biçimde uygulayabilmesidir. Bu da sosyal-emperyalistliktir. Geçmişteki ihanetleriyle iyi tanıdığımız bu hainlerin profilleri bugün daha da netleşmiştir. Bunlar işçi sınıfının yarınki tarihinde olamayacaklardır. Gelecek onun için savaşanlarındır. TKP-*İşçinin Sesi*, 5(1). Kongremizin aydınlattığı yoldan emin adımlarla geleceğe yürüyor.

Ozan Öncü

Faşizm konusunu ortam çoktan eskitti

Türkiye'de faşizmin çözüldüğü artık tartışılmasına zaman bile ayırmaya gerek olmayan, Türkiye ortamının çoktan eskittiği bir konu. Artık tartışılabilecek olan konu, otoriter rejimin çözülüşü, bu çözülüşün nasıl ilerlediği, sonucun ve gelişmelerin genel hatları ile belirlenip ona göre çalışmaların nasıl yönlendirileceğidir.

Eskiden halkta faşist çetelerin saldırılarına karşı bir "can güvenliği" istemi vardı. Bugün istenen ise açlığa, yokluğa karşı can güvenliğidir. Bunun da Özal hükümeti tarafından sağlanamayacağı halk tarafından açık seçik konuşulan, mitinglerde slogan olarak atılan bir konudur. Gazetelerdeki manşetler, köşe yazarlarının yazıları, toplumdaki hareketlilik ve arayış, Özal hükümetinin gidiciliğinin, otoriter rejiminde iyice laçkalaştığının ilk bakışta görülebilen belirtileridir. Burjuvazi durumu sağlama almak için kendisini polis yasalarıyla takviye etse de boşunadır.

Özal hükümetinin gidiciliği belli olmuştur ama işin enteresan yanı, ortada onun yerine hükümet kurabilecek bir burjuva partisinin de olamayışıdır. Halkta, bütün partiler aynıymış gibi bir hava var. Bu, hem sağ hem sol burjuva partiler için geçerlidir. Halk sanki komünistlerin, devrimcilerin ülke çapında gür sesini bekliyor. Bu sesin ülke çapında duyulabilmesi ise biraz daha zaman gerektiriyor.

Bu durum, Özal'ın iktidar süresini biraz daha uzatacağa benzemektedir. Özal da kendisi için başka bir rakip olmadığını söyleyip, evindeki "pembe giyim modası"nın göz alışkanlığıyla olsa gerek, Türkiye için de, "pembe bir tablo" çizerek, durumdan faydalanmaya çalışmaktadır. "Altın dönemini yaşayan Türkiye" ise halkın gözünde Özal'ı gülünç duruma düşürmektedir. Artık Özal'ın kızının durumu, oğluna "liseyi bitirme hediyesi" olarak Toyota araba hediye etmesi, bakanlıklardaki yolsuzluklar Türkiye'de halkın dilinden düşmeyen, düzeni dejenere eden mizah konuları oldu.

Özal'ın iktidarının durumunu Teoman Erel 15 Temmuz 1985 tarihli *Milliyet*'te şu cümle ile belirlemişti: "Bu eşek bu çamurdan çıkamaz, arkedeş, çıksa da bu yükü taşıyamaz." Erel, kırk yılda bir doğru söz etmiş. İşte ara dönemde Türkiye böyle ilerliyor. Burjuvazi battığı çamurdan çıkamıyor, çıksa da bu "yükü" taşıyamaz.

Gözüken şu ki Türkiye büyük bir fırtınaya gebedir. Hem de Türkiye'yi baştan sona sarsacak bir fırtınaya. Bu kez fırtınanın önünde biz olmalıyız biz olacağız. Fırtınayı bu kez biz yönlendireceğiz. Hâlâ "faşizm rüyası" ile mışıl mışıl kış uykusunda uyuyanların sonu kötüdür.

Demokrasi için tek yol devrim.

A.Y. Karaca, Niğde

Halkımız polisin ve ordunun işlevini kendi deneyiminden öğrendi.

Artık polisi şirin gösteremezler

Burjuvazi son zamanlarda karakol toplantıları düzenliyor. Amaç, polisi sevdirmek, polisin işlevini gizlemek. Yetkili ağızlar bu toplantıların yaygınlaştırılarak sürdürüleceğini açıklıyorlar. Halkta bulunan polise güvensizliği kaldırmak ve onu daha bir "insancıl" gösterebilmek için burjuvazi elinden geleni ardına koymuyor.

Ülkemiz 12 eylül öncesinde yüksek düzeyde bir devrimci durum yaşadı. Yığın eylemlerinin olağanüstü arttığı o dönemde, halkımız polisin işlerini açık seçik, ikircime yer bırakmayacak bir şekilde gördü. Buna örnek olarak, o dönemde karakollara yapılan saldırıları gösterebiliriz. Polisin, düzenin koruyucusu olduğunu iyice anladı.

12 Eylül'den sonra işkencelerden geçirilen onbinlerce işçi, emekçi işkencede yine düzenin sadık koruyucularından biri olan polisi gördü. Birçok devrimci işkencelerde katledildi. Halkımız azgın faşizm deneyiminden polisin ve "askerin" işlevini, görevini daha da iyi anladı.

Bugün, çözülen faşizmden sonra iplerin elinden yavaş yavaş gittiğini gören burjuvazi, bunalımın kalıcı olduğunu yeniden kavradı. Bu yüzdendir ki azgınlaşıyor. Geleceğe daha iyi hazırlıklı girmek için meclisten "polis selahiyet yasası" gibi önlemler çıkartıyor. Toplumda olası patlamalara hazırlık yapıyor. Bırakın halkın polise güvenmesini, polisin polise güvenmediği bir ortamda, toplantılar düzenleyerek halkın güvenini almaya çalışıyor. Bunun başarılı olamayacağını söylemek hiç de müneccimlik değildir.

"Polis selahiyet yasası"na karşı sosyal-demokratların da katıldığı geniş bir muhalefet yükseldi. İlginç olan sosyal-demokratların tavrıydı. Genel olarak tepkileri "aman bu yasa patlamalara yol açabilir", "aman polisin işlevi açığa çıkacak," "bu devlet düşmanlarının işine yarayacak" gibi idi. Bu da gösteriyor ki, yasaya karşı olmaları hiç de demokratlıklarından değil. Bilakis düzeni savunduklarındandır. Karşı çıkışları, düzeni daha iyi korumak içindir.

Ama işçi sınıfımız bu gerici yasayla birlikte burjuvazinin düzenini de yıkacaktır. Demokrasiyi sağlamanın yolunun devrim olduğunu bir kez de Türkiye'de gösterecektir. Bu hedefe, bir yandan, sosyal-demokrasinin o iğrenç yüzünü görerek, öte yandan Leninci TKP'nin çevresinde 5(1). Kongre kararları doğrultusunda örgütlenerek varacaktır.

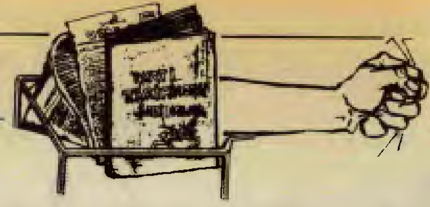
Yaşasın dünya devriminin Türkiye parçası!

Demokrasi için tek yol devrim!

Yaşasın Leninci TKP

Levent Dinç, Hamburg

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

1930 Ağustos'unda yayınlanan *İnkilap Yolu* gazetesinde yeralan yazıları yayınlamaya devam ediyoruz.

Marxism Leninizm meseleleri

Lenin'i dinleyelim

Fırka gazetesinin ehemiyeti ve teşkilatçı rolü

Gazetanın yardımıla ve onunla alakadar olmak üzere, tamamile kendiliginden bir daimî teşekkül vücut bulur; bu tesekkül yalınız mahallî değil fakat muntazam umumî iş ile de meşgul olur, azalarına siyasî hadisatı dikkatla takip etmesini, onlarin muhtelif ehali tabakalarına nazaren ehemmiyyetini ve tesirini dogru olarak takdir etmeyi inkilâpcı fırkanın bu hadisat üzerinde müessir olabilmesi için gayeye uygun usuller üzerinde işlemiyi öğretir. Zaten sadece teknik vazife — gazeteye elverişi yazi tedariki ve onun iyice dağıtılması vazifesi — birbirleri arasında canlı rabitayi idame eden, işin umumî vaz'iyetine vakıf olan, umum memeleket işinin kısmî vazifelerini intizam dahilinde ifa etmege alişmış, şu veya bu fealiyeti teşkilatlandırmakta kuvvet ve kabiliyetlerini göstermiş bulunan itimadı haiz kimselerden mürekkep müttehit fırkanın bir mahallî mutemetler şebekesini yaratmağa saik olur. Bu mutemetler şebekesi *) muhtaç olduğumuz teşkilatın iskeletini teşkil edeceklerdir. Muhtaç olduğumuz bu teşkilat bütün memleketi ihata edecek derecede büyük; sıkı ve teferrüata daşamil bir tarzda işlerin sevkü idaresini temin edecek derecede uzaklara inşiap etmiş ve her tarafa dal budak salmış; her türlü halatta, her bir "dönüm noktasında" ve tekmil beklenmedik vaz'iyetlerde, kendi işine şaşırmadan devam edecek derecede netayici müdrik; bir tarftan kuvvetce mütefevvik bir hasım tekmil kuvvetlerini bir noktaya topladığı takdirde onunla acık bir muhare beye girişmekten ictinap etmeyi, diğer taraftan bu hasmın ağırlıgından istifade etmeği ve ona, baskına intizar ettmedigi zamanda ve mahalde hücum etmeyi becerecek derecede elastikî olmalıdır.................

Biz kuvvetlerimizi umumî bir gazeta neşri için birleştirecek olursak, böyle bir fealiyet yalınız en muktedir propagandacıları yetiştirmekle ve kalbur üstüne cıkarmakla kalmıyarak, fırkanın en mahir teşkilatçılarını, zamanı hulul edince kat'î mücadele şiarını ileri sürmek ve mücadeleyi sevkü idare etmek kudretini haiz en yüksek kabiliyetlerle mücehhez siyasî rehberlerini de yetiştiri ve öne sürer.

Bitirmezden evvel, muhtemel bir anlaşamamazlığın önüne geçmek üzere daha bir iki kelime. Biz mütemadiyen bir sistemli, planlı hazırlıktan bahsettik; fakat bununla demek istemiyorduk ki istibdat idaresi yalınız ve münhasiren usul ve nizamına tevfikan yapılmış bir muhasara ile veya teşkilatlı bir baskın hücumile düşürülebilir. Bu tarzda bir talakki manasız bir akideperestlik olurdu. Bil'akis: tamamile mümkün ve tarihen daha muhtemeldir ki istibdat, daimî olarak her taraftan onu tehdit eden unsurî infilaklardan veya önceden tahmin edilemiyen siyasî ihtilatlardan birinin tazyiki altında yıkılsın. Fakat hiçbir siasî fırka, maceracılıga düşmeksizin, bu nevi infilakların ve ihtilatların vukuuna intizar esası üzerine bina edemez. Biz kendi yolumuzda yürürmek, kendi sistemli işimizi şaşırmaksızın ifa etmek mecburiyetindeyiz; ve beklenmedik anî hadiselere ne kadar az belbağlarsak,, hiçbir "tarihi dönüm noktasının" bizi hazırlıksız bulmaması ihtimali o nispette daha büyük oldu.

Komintern ve fırka vesikaları

Türkiye komünist fırkasının dahili vaziyeti

Son bir iki sene zarfında TKP. büyük sarsıntılar geçirdi ve saflarında derin değişiklikler oldu. Bunlar fırkanın amele kütleleri icine köksalmasının, memlekette siyasî bir amil olmağa başlamasının zarurî arızaları idi. Kommunist teşkilatları bir taraftan burjuvazinin sistemli taaruzlerine, diger taraftan amele sınıfı davasına, burjuva diktatoluğu menfaatına hiyanet eden "yalancı-kommunist"lerin tezviratina gövüs germek mecburiyetinde kaldılar.

Fırka bu imtihan devresini muvaffakiyetle geçirdi. Onun yaşamak ve inkişaf etmek kabiliyetini haiz bir mevcudiyet olduğu artik herkes nazarında sabit olmuştur. O bugün ictimaî bünyesi itibarıla deha mütecanis, mücahitlerinin tecrubesi ve mücadeleciliği itibarıla deha olgun ve kuruluşu itibarıla daha çok kuvvetlidir. Ve muhakkaktir ki başınde bulunan, cihan kommunist inkilâbının erkâni harbiyesine, K. B. nin İcra komitasına bila-kayt ve şart sadık rehberlerin, Kominternin mukarrerat ve talimatlarını usul dairesinde hayata geçirmeleri sayesinde az zaman sonra T.K.P., kendisinden hurmetle baksolunan hakikî bir inkilâpçı kütle fırkasi haline gelecektir. Bu gayeye varmanin en esaslı şartı türkiye amele ve köylülerinin iktisadî ve mahallî metalip haraketlerinin daima başina geçmek ve yorulmaksızın onları inkilapçi bir ruhta sevk ve idare etmektir. Bu suretle kommunist fırkası emekçi kütlelerde, kat'î siyasî savaşlara atılmanın ve iktidarı zaptetme teşebbüsunu başarmanın icap ettirdiği nefse itimat duygusunu ve kuvvetli iradeyi yaratacak ve onların başinde amele ve köylünün halkçı diktatorlugunu tehakkuk ettirecektir.

Fırkanın zikrettiğimiz dahilî gailelerine ve önünde duran teşkilât vazifelerine dair gelecek sayımizda ayrica bir makale neşredeceğiz. Bugün bu bahsa dair bir kaç vesika neşretmekte iktifa ediyoruz. Bunlarda: 1. memlekimize dair merkez komitamızın en son kabul ettiği ve K.B. nin icra komitasının tasvibine mazhar olan tezlerin T.K.P. nin dahili hayatindan ve takipettiği inkişaf seyrinden bahis, 12. maddesi; 2. muhalefet çıbanının kat'î surette, bil'ameliye kesüp atmak suretile, tedavisi üzerine, icra komitasının umum türk kommunistlerine ve işçelerine hitaben neşrettiği beyanname; 3. fırka merkez komitasının fırka kütlesine açik mektubudur.

Y.H.

Türkiye komünist fırkası azalarına Komintern'in açık mektubu

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi proğramı ve türkiyenin vaziyeti hakkinda türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesinin ihzar ve teklif ettiği tezleri temamen tasvip eder. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, bu tezlerin, Türkiye Proletaryasının bir kitle fırkası haline gelmesi için Türkiye Komünist Fırkasının, takip etmesi lazim gelen doğru yolu ve onun başlıca vazifelerini ğayet sarih bir şekilde işaret ettiğini taktir etmektedir. Bu iki vasika bütün namuslu ve sebatkar komünistlerin-üzerlerinde ittifak etmeleri lazim gelen-siyasî ve fikrî bir umde haline gelmelidir.

Komünist Enternasyonali İcra Komitesi, hızıpcılık temayullerine karşı cesurane ve şiddetle mücadele edilmedikçe, geniş işci kitlelerine götüren yol bulunmadıkça, teşkilatsız proleter kitlelerinin safları takviye edilmedikçe, Fırkaya terettüp eden vazifelerin halledilmiyeceği keyfiyeti üzerine, Muvakkat Merkez Kamitesinin nazarı dikkatini celbeder.

Fırka, ağır gizlilik şeraitinin müsade ettiği nisbette safları dahilinde demokrasi prenşiplerini tatbik etmek mecburiyetindedir. Muvakkat Merkez Komitesi ve bütün idareci cihazlar, fırka dahilinde kendi kendine tenkit imkanlarını yaratmalıdır, ancak şuurlu işcilerin fırkaya alınması ve bunlardan en iyilerinin fırkanın idareci cihazlarına ithali, fırka dahilinde kendi kendini tenkit ve demokrasi prensiplerinin tatbikidir ki fırka faaliyetinin muvaffakiyetini temin eder, geniş amele ve köylü kitlelerinin harakete sevk idilmesini mümkin kılar fırkayi kemalistlerin yeni bir yıkıcı beyaz terrör darbelerinden korur ve fırka dahiline küçük burjuva unsurlarının girmesine mani olur.

Diğer taraftan Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi „Muhalifet" namı altında Türkiye Komünist fırkasının Merkez Komitesi aleyhine saldıran ğurupun bir komünist ğurupu olmadığına bütün Türkiye Komünist fırkası azalarının ve bütün işçilerin nazari dikkatlerini celbeder, bu „muhalefet" fırkanın sabık küçük burjuva anasırından, daha 1927 senesinde fırkadan tardedilen bozğunculardan troskistlerden ve açıkdan açığa polis olan bazı hafiyelerden mürekkeptir. Bu "Muhalefet" amele şınıfının saflarına sokulmuş kemalizmin adamlarıdır. Bu ğurupun komünizmle her hangi bir alakası bile mevcut değildir. O, değil amele sınıfının fakat burjuvazinin ve derebeylığın menfaatlerine hizmet etmektedir. Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, şu veya bu sebep dolayısıyla bu ğurupun tesiri altında kalmış olan bütün komünist fırkası azalarını ve bütün işçileri, bu dönekler ğurupu ile olan her türlü alakalarını kesmeye ve saflarını, Komünist Enternasyonalinin itimadına mazhar olan Türkiye Komünist fırkası ve onun Merkez Komitesi etrafında sıklaştırmağa davet etti.

Türkiye Komünist Fırkasının, halli büyük bir ehemmiyeti haiz olan bir çok vazifeleri vardır. O, bu vazifelerini tahakkuk ettirmek için proletarya saflarını sıklaştirmak, iktisadi mücadeleye teşkilat altına almak ve idare etmek proletaryanın sınıfî teşkilatını bilhassa sendikaları vücüda getirmek, köylülerle rabita tesis etmek, köylülüğün mücadelesini sevkı idare etmek mecburiyetindedir.

Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi, Türk yoldaşların bu vazifelerini yapacaklarında ve kendi Merkez Komitelerinin rehberliği altında ciddi muvaffakiyetler kazanacaklarında asla şüphe etmez.

Komünist Enternasyonali
İcra Komitesi

Türk-İş'in dördüncü büyük kapalı salon ve aynı zamanda 34. kuruluş yıldönümünü kutlama toplantısı 31 Temmuz'da Samsun'da yapıldı.

Artık oyalama sökmeyecektir

Türk-İş'in kapalı salon toplantısının sahte militanlık düzeyi bile öncekilerden daha düşüktü. Ardından, Başkanlar Kurulu'nda yine bekleme kararı alındığı da buna eklenince, "Türk-İş'te herşey eski hamam eski tas" demek ilk bakışta çok kolaylaşıyor. Ancak bizce gerçekte durum hiç de öyle değildir. Türk-İş yönetimi, uzun bir süredir ilk kez, oyalamanın artık sökmeyeceğini, somut birşeyler yapmanın ve birşeyler kazanmanın gerektiğini ciddi olarak sorun edinmiştir. Böyle olduğu içindir ki sahte militanlık düşük düzeyde tutulmuştur. İşler ciddileşmeye başladığı zaman, burjuva sendikacılar militanlığın sahtesini bile bol keseden harcamazlar.

S. Günbudak

Türk-İş'in dördüncü büyük kapalı salon ve aynı zamanda 34. kuruluş yıldönümünü kutlama toplantısı 31 Temmuz'da Samsun'da yapıldı.

ABD Büyükelçiliği Çalışma Ateşesi'nin de bulunduğu toplantıda yaptığı konuşmada Şevket Yılmaz, "tartışmanın" kimlerle ve ne için olduğunu çok güzel açıkladı:

"Çalışanın *açıkça* sömürülmek istendiği, işçinin kaderine terk edildiği bir düzendeyiz. Tartışma, işte tüm bu sorunları yaratanlarladır." *Cumhuriyet*, 1.8.1985) (abç)

Yılmaz'a göre "tartışma" işçiyi *açıkça* sömürenlerledir ve sömürdükleri için değil *açıkça* sömürüp, Türk-İş yönetimini de böyle zor durumlarda bıraktıkları içindir. Böyle olunca "savaşım" değil "tartışma" demesi de çok iyi anlaşılıyor!

Bu toplantıdan sonra yapılan Türk-İş Başkanlar Kurulu toplantısında, hükümet birşeyler yapar mı diye, eylül ayına kadar son olarak bir kez daha bekleme kararı alındı. Bu süre içinde Türk-İş'in YHK'ya katılmama "protestosu"da geçerliliğini koruyacak. Ayrıca toplantı sonunda yayınlanan bildiride Türk-İş'in içinde bölücülük girişimleri olmadığı açıklandı.

Türk-İş'in kapalı salon toplantısının sahte militanlık düzeyi bile öncekilerden daha düşüktü. Ardından, Başkanlar Kurulu'nda yine bekleme kararı alındığı da buna eklenince, "Türk-İş'te herşey eski hamam eski tas" demek ilk bakışta çok kolaylaşıyor. Ancak bizce gerçekte durum hiç de öyle değildir.

Türk-İş yönetimi, uzun bir süredir ilk kez, oyalamanın artık sökmeyeceğini, somut birşeyler yapmanın ve birşeyler kazanmanın gerektiğini ciddi olarak sorun edinmiştir. Böyle olduğu içindir ki sahte militanlık düşük düzeyde tutulmuştur. İşler ciddileşmeye başladığı zaman, burjuva sendikacılar militanlığın sahtesini bile bol keseden harcamazlar.

Toplantıda okunan 34. kuruluş yıldönümü bildirisinde Türk-İş, sendikal haklara ilişkin bazı istemleri ilk kez net, laf kalabalığından uzak olarak listelemiştir:

"İşçilerin sendika kurabilme, seçtikleri sendikalara serbestçe üye olabilme hakkını engelleyen düzenlemeler kaldırılmalıdır.

"İşçiler, örgütlerinin ana tüzük ve iç yönetimlerini özgürce düzenleyebilmelidir.

"İşçilerin yöneticilerini özgürce seçmesini güçleştiren düzenlemeler değiştirilmelidir.

"İşçiler sendikaları aracılığıyla çalışmalarını ve iş programlarını özgürce belirleyebilmelidir.

"Serbest toplu pazarlık devletin sınırlayıcı yönde müdahalesi dışında gelişmelidir.

"Mesleki amaçlarla grev hakkı her türlü engelden kaldırılmalıdır.

"Sendikalar idarenin keyfi tasarruf ve kararlarına karşı sağlam yasal güvencelerle korunabilmelidir.

"Sendikalar ve üst kuruluşları, işçileri uluslararası düzeyde temsil eden işçi örgütlerine serbestçe üye olabilmelidir.

"İşçiler ve sendikaları kamu özgürlüklerinden en geniş şekilde yararlanabilmelidir." *(Cumhuriyet*, 1.8.1985)

Bu istekler işçi sınıfı açısından çok yetersiz ve güdüktür ama soruna siyaset açısından bakarsak, önemli bir ilerlemedir. Türk-İş yönetimini bu doğrultuda itenin ne olduğu da isteklerden bellidir. İstekler, Bakanlığın yetki belirlemesine, grev ve toplu sözleşmeler üzerindeki kısıtlamalara, sendika içi demokrasinin olmayışına işçilerin duydukları derin tepkinin dolaylı bir yansımasıdır.

Türk-İş yönetimi, bugüne dek iş yasalarında değişme gerektirecek, doğrudan iş yasalarını hedef alan bu gibi istekleri, konuyu bakanlıkla görüşeceği zaman bile böyle sıralamamıştı. Bugün, hem de oldukça net bir biçimde sıralıyor olması şu gerçeği gösteriyor: O sıralamazsa ve gerçekleşmesi için birşeyler yapmazsa, işçiler iş yasalarını parçalayarak bunları gerçekleştirecekler-dir.

İşçilerin böyle bir durumda bulunduğunu burjuvazi çok iyi görüyor. Bu nedenle Türk-İş yönetimi kendini bu kez birşeyler yapmak zorunda hissederken, aynı nedenle, işçilerin kızgınlığından sendikal hareketin bölünmüşlüğünü arttırma yönünde yararlanma çabaları da yoğunlaşıyor.

Gazeteler uzun bir süredir "Türk-İş'te çatlak" diye manşetlerle, içinde somut haber olmayan "haber" yazıları yazıyorlar. Türk-İş Başkanlar Kurulu bildirisinde, böyle bir girişim olmadığı açıklandığı halde, gazeteler aynı boş haber yazılarını yazmaya devam ediyorlar.

Öyle anlaşılıyor ki, Türk-İş yönetiminin işçi haklarına sırt çeviren siyaseti örgüt içinde şiddetli eleştirilere, hatta ayrılmanın söz konusu edilmesine yol açtı. Ama ayrılma konusu Türk-İş yönetiminin birşeyler yapmayı kabullenmesiyle en azından şimdilik geri plana itilebildi. Gazeteler bu durumu bozmak, konuyu yine ön plana getirmek için o boş haber yazılarını yazıyorlar. İşçi sınıfımız bütün bu bölme girişimlerini ve kışkırtmalarını elinin tersiyle itmeli-dir.

"Bugün iş yasalarını parçalayacak, sendikal savaşımın önünü açacak doğrultuda her çıkış büyük önem taşıyor ve böyle her çıkışa dayanışma göstermek bir görevdir. Ancak böyle çıkışlar yapmak için daha iyi örgütsel seçeneği Türk-İş dışında arama eğilimine karşı durmak gereklidir. Tam tersine, böyle çıkışların Türk-İş içinden kaynaklanması ve Türk-İş'in bunlara sahip çıkmaya zorlanması, iş yasalarıyla ve sendikal savaşımın önündeki öteki engellerle birlikte, Türk-İş'in, yıllardır haketmediği bir sendikal konumu tutan burjuva yönetimini de fırlatıp atmayı kolaylaştırır. Türk-İş dışında daha iyi örgütsel seçenek aramak yerine, Türk-İş'i aradığımız daha iyi örgütsel seçeneğe dönüştürmek en kestirme ve genel çıkar açısından en yararlı yoldur." (Kongre Kararları, *İşçinin Sesi*, sayı:284, s.11)